
E

conomische Begroting 2002

Woord vooraf	1
Samenvatting	3
De Belgische conjunctuur in internationaal perspectief	7
Internationale conjunctuur in 2001 en 2002	
De Belgische conjunctuur en de drie buurlanden	
Ontwikkeling op de financiële markten	11
Rentevoeten	
Wisselkoersen	
Onzekerheden waarmee deze vooruitzichten omgeven zijn	14
1. Bestedingscomponenten van het bbp	15
Consumptieve bestedingen van de particulieren	15
De bedrijfsinvesteringen	17
Investeringen in woongebouwen	19
Overheidsbestedingen	21
Uitvoer en invoer	21
Reëel bruto nationaal inkomen	23
2. Ontwikkeling van de prijzen en de lonen	24
Binnenlands prijsverloop	24
Indexering overheidslonen en sociale uitkeringen	27
Loonontwikkeling in de privé-sector	28
3. Arbeidsmarkt	32

Lijst van de Figuren

FIGUUR 1	Wereldhandel: invoer van goederen
FIGUUR 2	Verloop van het bbp op kwartaalbasis
FIGUUR 3	Verloop van de rentevoeten: eurogebied en Verenigde Staten
FIGUUR 4	Consumptieve bestedingen van de particulieren
FIGUUR 5	Consumptie, beschikbaar inkomen en spaarquote particulieren
FIGUUR 6	Bedrijfsinvesteringen
FIGUUR 7	Investeringsquote in de marktsector
FIGUUR 8	Investeringen in woongebouwen
FIGUUR 9	Uitvoer van goederen en diensten
FIGUUR 10	Inflatie: maandelijks verloop en vooruitzichten
FIGUUR 11	Opsplitsing van het indexcijfer der consumptieprijzen
FIGUUR 12	Ontwikkeling van de loonquote (sector van de ondernemingen)
FIGUUR 13	Ontwikkeling van de werkgelegenheid en de werkgelegenheidsgraad
FIGUUR 14	Ontwikkeling van het aantal werklozen

Overeenkomstig de wet van 21 december 1994, heeft het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) de cijfers van de *Economische begroting 2002* meegedeeld aan de Minister van Economische Zaken. Dat gebeurde op basis van een voorstel van het Federaal Planbureau (FPB) en na beraadslaging in de Raad van Bestuur van het INR. Het Wetenschappelijk Comité van de Economische Begroting heeft een gunstig advies uitgebracht over de vooruitzichten. Deze economische begroting dient als basis voor de opmaak van de federale ontvangsten- en uitgavenbegrotingen voor 2002.

Deze vooruitzichten steunen in grote mate op de kwartaalrekeningen die beschikbaar zijn tot het laatste kwartaal van 2000 en op de flash-raming van het bbp voor het eerste kwartaal van dit jaar. Ook de belangrijkste elementen uit de recentste *Rekeningen van de overheid voor het jaar 2000* werden, in de mate van het mogelijke, opgenomen.

De vooruitzichten voor de wereldhandel zijn gebaseerd op de kwartaalramingen die begin juni opgesteld werden door het Nederlandse Centraal Planbureau. De toekomstige ontwikkeling van de financiële variabelen (wisselkoersen, rentevoeten en olieprijsen) is afgeleid uit de verwachtingen van de financiële markten zoals die midden juni werden geregistreerd.

Tot slot kon er voor deze vooruitzichten voor het eerst gebruik gemaakt worden van een nieuw kwartaalmodel dat door het FPB werd ontwikkeld.

Deze vooruitzichten werden voltooid op 4 juli 2001.

L. Verjus

Voorzitter van de Raad van Bestuur

van het Instituut voor de Nationale Rekeningen

Kerncijfers voor de Belgische economie

Wijzigingspercentages in volume - tenzij anders vermeld

	99	00	01	02
Consumptieve bestedingen van de particulieren	1,9	3,1	1,8	2,5
Consumptieve bestedingen van de overheid	3,4	2,7	1,6	1,4
Bruto vaste kapitaalvorming	4,8	4,4	2,4	3,5
Totaal van de nationale bestedingen	2,1	3,4	1,9	2,5
Uitvoer van goederen en diensten	5,2	11,8	1,7	5,3
Invoer van goederen en diensten	4,5	11,4	1,0	5,1
Netto-uitvoer (bijdrage tot de groei van het bbp)	0,7	0,8	0,6	0,4
Bruto binnenlands product	2,7	4,0	2,4	2,8
Nationaal indexcijfer der consumptieprijsen	1,1	2,5	2,4	1,5
Gezondheidsindex	0,9	1,9	2,5	1,6
Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	1,6	2,1	2,4	2,9
Spaarquote van de particulieren (in % van het beschikbaar inkomen)	16,3	15,4	15,9	16,2
Binnenlandse werkgelegenheid (verandering in duizendtallen, toestand op 30 juni)	46,1	73,1	40,4	45,1
Werkloosheidsgraad (Eurostat standaard, jaargemiddelde)	8,8	7,0	6,8	6,5
Saldo lopende rekening (betalingsbalans, in % van het bbp)	4,4	4,6	5,2	5,6
Wisselkoers van de euro in dollar (aantal dollars voor 100 euro)	106,7	92,4	86,9	84,2
Korte rente (interbancair tarief, 3 maand) (%)	2,9	4,4	4,4	4,3
Lange rente (OLO,10 jaar) (%)	4,8	5,6	5,3	5,4

Samenvatting

Reële bbp-groei van 2,8 % in 2002 na 2,4 % in 2001

Gedurende de voorbije maanden trad een verslechtering van het internationale economische klimaat op. Terwijl de groeivertraging in de VS stilaan zijn einde lijkt te naderen, blijkt de besmetting in Europa groter dan aanvankelijk werd gedacht. In eerste instantie lijkt de groeivertraging vooral gevolgen te hebben voor de uitvoer en de bedrijfsinvesteringen. Bovendien holt de hoger dan verwachte inflatie de koopkracht van de gezinnen uit, waardoor de privé-consumptie wordt aangetast.

De economische groei in België is dit en volgend jaar in hoge mate afhankelijk van het herstel van de wereldhandel. Na een krachtige expansie van de internationale handel in 1999 en de eerste helft van 2000, werd tijdens de tweede helft van 2000 wereldwijd een duidelijke groeivertraging genoteerd. In deze projectie wordt ervan uitgegaan dat de wereldhandel in 2001, na een zwak eerste halfjaar, tijdens de tweede jaarhelft zou herkennen. Volgend jaar zouden de uitvoermarkten van België een toename van 7 % kennen, wat ongeveer overeenkomt met de gemiddelde groei over de afgelopen tien jaar.

In lijn met dit internationale scenario (lagere groei, hogere inflatie) werd de economische groei in België voor 2001 neerwaarts herzien tot 2,4 % (tegenover 2,8 % in de economische begroting van februari jl.). Volgend jaar zou de groei van het bbp oplopen tot 2,8 %. Zowel de uitvoer als de binnenlandse vraag zouden volgend jaar sterker groeien dan dit jaar.

Het volume van de consumptieve bestedingen van de particulieren zou zowel in 2001 (1,8 %) als in 2002 (2,5 %) minder snel toenemen dan het reëel beschikbaar gezinsinkomen (resp. 2,4 % in 2001 en 2,9 % in 2002). De koopkracht van de gezinnen zou volgend jaar sterker toenemen dan dit jaar, onder meer als gevolg van een versnelling van de werkgelegenheidscreatie en hogere loonstijgingen. Door de dalende brandstofprijzen en de neerwaartse trend in de inflatie zou de indexering van lonen en uitkeringen volgend jaar hoger liggen dan de algemene consumptieprijsinflatie. Bovendien zou het beschikbaar inkomen van de gezinnen in toenemende mate positief beïnvloed worden door maatregelen in het kader van de hervorming van de personenbelasting. De verwachte toename van de spaarquote van de gezinnen in 2001 is niet alleen toe te schrijven aan een minder gunstige conjunctuur, een tanend consumentenvertrouwen en de inzinking van de beurskoersen, maar vormt ook een compensatie voor de val van de spaarquote tussen midden 1999 en midden

2000. Om een zekere groei van hun bestedingen te behouden, hadden de gezinnen hun spaargedrag tijdelijk naar beneden toe aangepast om het verlies aan koopkracht te compenseren dat veroorzaakt werd door de stijgende olieprijsen.

De bedrijfinvesteringen zouden dit en volgend jaar in reële termen met resp. 4,1 % en 4 % groeien. Hiermee zouden de bedrijfinvesteringen wat minder sterk toenemen dan de voorbije drie jaar, wat verklaard wordt door de lichte daling van de bedrijfsrentabiliteit. De investeringsquote (aandeel van de bedrijfinvesteringen in procent van het nominale bbp) zou stabiliseren op het peil van 1999 en 2000 (14,5 %). De investeringen in woongebouwen zouden na een zwak 2001 (1,5 %) vanaf volgend jaar enigszins hernemen (2,4 %). Zoals gebruikelijk is in een jaar na lokale verkiezingen en nog versterkt door de verkoop van overheidsgebouwen, zouden de overheidsinvesteringen dit jaar in niveau terugvallen (-9 % in reële termen), waarna in 2002 opnieuw een licht positieve volumegroei (2,2 %) zou geboekt worden.

Al bij al zou de binnenlandse vraag in 2002 met 2,5 % toenemen, tegenover 1,9 % dit jaar. De uitvoer zou profiteren van de herneming van de buitenlandse afzetmarkten, waardoor de reële groeivoet van de uitvoer van goederen en diensten zou oplopen van 1,7 % dit jaar tot 5,3 % volgend jaar. De herneming van de binnenlandse vraag zal echter ook leiden tot een grotere invoervraag, zodat de bijdrage van netto-uitvoer tot de economische groei, ondanks het herstel van de uitvoer, toch lager zou uitvallen dan dit jaar (0,4 % in 2002 tegenover 0,6 % in 2001).

Werkgelegenheidscreatie volgt profiel economische groei

De verzwakking van de economische groei in 2001 tempert ook de groei van de binnenlandse werkgelegenheid. Tussen juni 2000 en juni 2001 zou de binnenlandse werkgelegenheid met 40 000 eenheden toegenomen zijn (groei van 1,0 %) (waarvan ruim 4 000 arbeidsplaatsen in de publieke sector), tegenover een toename met 73 000 personen tijdens de periode medio 1999 - medio 2000.

In 2002 zou de binnenlandse werkgelegenheid met 45 000 personen toenemen (juni-op-juniverandering), bij een quasi-stabilisatie van de overheidstewerkstelling. De werkgelegenheidsgraad (uitgedrukt als de werkende bevolking in procent van de bevolking op arbeidsleeftijd) zou hierdoor midden 2002 uitkomen op 59,9 %, of 4,1 procentpunt hoger dan in 1994 (m.a.w. een gemiddelde toename van ruim 0,5 procentpunt per jaar).

Volgend jaar zou de toename van de werkgelegenheid voor iets meer dan 40 % leiden tot een vermindering van het aantal werklozen, terwijl bijna 60 % gevoed zou worden door de voorziene stijging van de beroepsbevolking. De werkloosheid volgens de definitie van het federaal Ministerie voor Tewerkstelling en Arbeid zou tussen juni 2001 en juni 2002 afnemen met bijna 20 000 personen. Wordt evenwel ook rekening gehouden met de verwachte toename van de oudere niet-werkzoekende werklozen, dan zou slechts een daling van de werkloosheid (in deze ruimere definitie) met 12 000 personen opgetekend worden.

Sterke terugval van de inflatie in 2002

De vertraging van de inflatie die rond de jaarwisseling 2000-2001 te noteren viel, werd vanaf de lente van dit jaar omgebogen in een nieuwe stijging. Boosdoeners waren de heropflakking van de olieprijsen, de terugval van de euro en de uitzonderlijke hausse van de voedselprijzen als gevolg van ongunstige weersomstandigheden (verse groenten en fruit) en ziektes die de veestapel troffen. Vermoedelijk is een deel van die stijging ook te verklaren door een tijdelijke factor, nl. het geleidelijk invoeren van de prijsbepaling in euro (problematiek van de afrondingen). In de veronderstelling dat de olieprijsen op duurzame wijze een lager niveau (rond 25 USD per vat) zouden opzoeken en de euro geen verdere substantiële waardedaling zou boeken tegenover zijn huidige peil, zou de opwaartse prijsdruk als gevolg van de ingevoerde inflatie volgend jaar geleidelijk aan kracht inboeten. Bovendien zou ook de impact van een aantal eenmalige factoren die dit jaar gespeeld hebben, gaandeweg wegvallen. Dit alles zou ertoe leiden dat de inflatie, gemeeten aan de hand van het nationale indexcijfer der consumptieprijsen, zou terugvallen van 2,4 % dit jaar naar 1,5 % volgend jaar. Omdat benzine en diesel niet in aanmerking worden genomen voor de berekening van de gezondheidsindex, zou deze laatste in beide jaren iets sterker toenemen, namelijk met 2,5 % in 2001 en met 1,6 % in 2002.

Risico's waarmee de vooruitzichten voor 2001-2002 omgeven zijn

De belangrijkste onzekerheid die rond deze vooruitzichten voor 2001 en 2002 hangt, heeft te maken met de timing van de hereniging in de Verenigde Staten. Indien zou blijken dat de vertraging in de VS langer duurt of drastischer is dan voorzien, dan zou het herstel van de internationale handel verschoven worden naar volgend jaar. Dat zou een hypotheek leggen op de groeivooruitzichten voor de Europese uitvoer en het vertrouwen van de ondernemers en gezinnen in Europa verder aantasten.

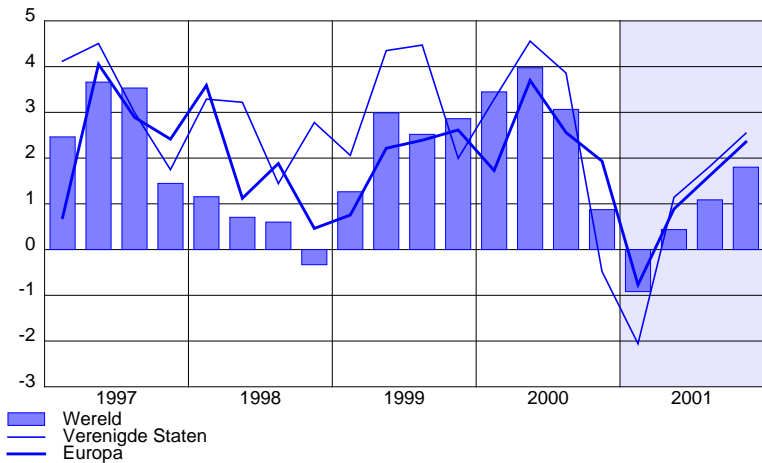
Indien de inflatie hoger blijft dan verwacht en niet langer als een tijdelijke opstoot wordt beschouwd, dan zouden gezinnen hun bestedingsgedrag hieraan kunnen aanpassen. Bovendien zou een loon-prijsspiraal op gang kunnen komen, met gevolgen voor de werkgelegenheid en de economische groei.

Internationale conjunctuur in 2001 en 2002

De groei van de wereldeconomie ondervond in het najaar van 2000 een sterke vertraging, die ingeluid werd door de conjuncturele ommekeer in de Verenigde Staten. Die ombuiging lijkt zich voortgezet te hebben in de eerste helft van dit jaar zodat de groeivoorzichten van de wereldeconomie voor 2001 opnieuw naar beneden werden herzien. In jaargemiddelde zou de groei van de wereldeconomie ongeveer 3 % bereiken in 2001 terwijl dat 4,8 % was in 2000. De meeste internationale organisaties rekenen echter nog altijd op een herstel in de loop van de tweede helft van 2001. Zo zou de groei van de globale economische activiteit in 2002 een tempo kunnen halen dat iets onder 4 % ligt.

FIGUUR 1

Wereldhandel: invoer van goederen
Kwartaal-op-kwartaalgroeivoeten in volume (seizoengezuiverd)

Bron: CPB, FPB

De uitholling van de wereldgroei kwam al tot uiting in een zeer sterke groeivertraging van de internationale goederenhandel in het laatste kwartaal van 2000. De recentste informatie maakt zelfs gewag van een achteruitgang van de wereldvraag in de loop van het eerste kwartaal van 2001 (negatieve kwartaal-op-kwartaalgroeivoet). Na een bijna stabilisering in het tweede kwartaal en een herneming in de tweede helft van 2001,

zou de reële toename van de internationale goederenhandel onder 4 % liggen voor het jaar 2001, terwijl dat ongeveer 13 % was vorig jaar. In 2002 zou de wereldvraag een groei van 7 % kennen.

In de Verenigde Staten lijkt er een consensus te ontstaan over een centraal scenario waarbij een ‘conjuncturele pauze’ van korte duur zou ingelast worden (onder meer veroorzaakt door de vertraging in de sector van nieuwe technologieën en de val van de beurskoersen) gevolgd door een matig herstel in het tweede semester van 2001. De snelle en energieke aanpassing van de Amerikaanse policy mix zou een positieve invloed hebben op de spaarneiging en het investeringsgedrag van de privé-sector. In een dergelijk scenario zou de Amerikaanse groei in 2002 terugvallen op minder dan 2 % gemiddeld, maar in 2002 zou ze terug op gang komen en bijna 3 % bereiken. Het voorzichtig herstel van de vertrouwensindicatoren van de ondernemers en de gezinnen begin dit jaar en de stabiele beurzen in het tweede kwartaal, getuigen al van de gevolgen van de sterke impuls door de Amerikaanse centrale bank, wat de waarschijnlijkheid van dat scenario bevestigt.

Het herstel van de Japanse economie laat op zich wachten. De economische activiteit wordt sterk aangetast door de vertraging van de wereldeconomie (meer bepaald door de Amerikaanse economie die bijna een derde van de Japanse export vertegenwoordigt) en door een binnenlandse vraag die, onder druk van de stijgende werkloosheid, maar niet van de grond komt. De bijzonder broze situatie van de financiële instellingen en de dalende beurskoersen die wegen op het vertrouwen van de economische actoren, ondermijnen de herstelkansen van de Japanse economische activiteit op erg korte termijn, vooral omdat de manoeuvreerruimte van het economisch beleid beperkt is.

De opkomende economieën die een snel en algemeen herstel kenden in de loop van het jaar, hadden, weliswaar niet allemaal in dezelfde mate, te lijden onder de abrupte productievertraging in de industrielanden eind 2000. De economieën van Latijns-Amerika die al verzwakt waren door de Argentijnse crisis, worden vooral aangetast door de vertraging van de Amerikaanse vraag. Zuidoost-Azië wordt dan weer benadeeld door de sterk dalende vraag naar informatie- en communicatietechnologieën (ICT). Die vraag had de laatste jaren ruimschoots bijgedragen tot de exportgroei in die regio. China en India ondervinden daarentegen minder nadeel van die vertraging. De lage grondstoffenprijzen (energie niet meegerekend) die zich dit jaar zou-

den voortzetten, benadelen echter de landen die dergelijke producten exporteren. Na een terugval van de groei in de opkomende economieën in 2001, zou er opnieuw een groeiversnelling komen in 2002.

In het eerste kwartaal van 2001 bleef de vertraging van de Europese economie, die midden vorig jaar was ingezet, voortduren. Die vertraging deed zich voor in zowel de Europese landen met een snelle expansie (zoals Ierland en Nederland) als in de landen die een meer gematigde groei kenden (zoals Duitsland en Italië).

In de tweede helft van vorig jaar had de Europese groeivertraging eerder te maken met de dalende particuliere consumptie, die afgeremd werd door het koopkrachtverlies van de gezinnen dat voortvloeide uit de versnelling van de inflatie, dan met de rechtstreekse gevolgen van de Amerikaanse vertraging. Het is pas in het eerste kwartaal van 2001 dat de dalende wereldvraag uitliep op een bijna stabilisering van de Europese export (ten opzichte van het vorige kwartaal). Die achteruitgang van de internationale omgeving had een impact op de binnenlandse vraag die tot uiting kwam via het afgenomen vertrouwen van de ondernemers en de lagere bedrijfsinvesteringen. Volgens de voorlopige ramingen van Eurostat, is de matige groei van het reële Europese bbp tijdens het eerste kwartaal van 2001 vooral te wijten aan de binnenlandse vraag en meer bepaald aan de investeringen. Ondanks de vertragende Europese export is de bijdrage van de netto-uitvoer tot de groei toch positief gebleven, door de impact van de zwakkere eindvraag op de invoer.

Ondanks de verlaging van de inkomstenbelasting van de gezinnen in verschillende lidstaten van de Europese Unie, heeft de particuliere consumptie in bepaalde lidstaten dit jaar een vrij zwakke start genomen. De gestegen levensduurte die aangewakkerd werd door de sterke prijsstijgingen van voedingsmiddelen en door energieprijzen die hoger bleven dan verwacht, heeft de koopkracht van de Europese consumenten aangetast en begint op hun vertrouwen te wegen. Ook al zal de daling van de olieprijsen minder groot zijn dan eerder verwacht (zie de afdeling over de prijzen), toch zouden de vertraagde effecten van de prijsstijgingen van 1999-2000 geleidelijk afzwakken, terwijl de opflakking van de voedselprijzen van korte duur zou zijn. Een vermindering van de inflatie zou zich dus snel voordoen en zich in 2002 voortzetten. Ondanks een zekere toename van de spaarquote van de gezinnen, omwille van de minder gunstige perspectieven op de arbeidsmarkt en de lagere vermogens-effecten dan in 2000, zou de Europese particuliere consumptie blijven

genieten van een gestage toename van het reëel beschikbaar gezinsinkomen.

Het verwachte herstel van de wereldvraag en de vrij gunstige rentabiliteit en financiële voorwaarden (zie afdeling over de rentevoeten), zouden volgend jaar de Europese bedrijfsinvesteringen weer op gang brengen. De ondernemingen zouden ook genieten van een betere prijscompetitiviteit door de zwakkere wisselkoers van de euro ten opzichte van de dollar (zie afdeling over de wisselkoersen). Globaal genomen zou de Europese economie in 2002 groeien aan een tempo dat haar potentieel benadert.

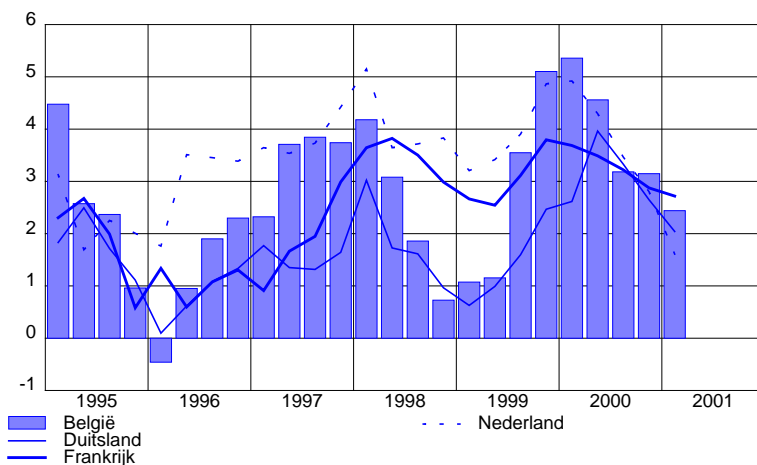
De Belgische conjunctuur en de drie buurlanden

De vertraging van de wereldeconomie in de loop van de tweede helft van het jaar 2000, weerspiegelde zich ook in België en bij zijn belangrijkste handelspartners. Hierdoor lag het groeiritme van de economische activiteit in de vier landen dicht bij elkaar tijdens het eerste kwartaal van 2001.

FIGUUR 2

Verloop van het bbp op kwartaalbasis

Jaar-op-jaargroeivoeten in constante prijzen

Bron: Nationale bronnen, INR, Eurostat

In Nederland zal de export dit jaar nadeel ondervinden door de gevolgen van ziektes in de veestapel (gekkekoeien crisis en mond-en klauwzeer) en door de zwakkere concurrentiepositie van de ondernemingen. De hoge inflatie en de lagere producti-

viteitswinst zullen de lonen per product sneller doen stijgen in Nederland dan bij zijn concurrenten.

De belangrijke verslechtering van het ondernemingsklimaat in Duitsland begin dit jaar, doet een ontgoochelende evolutie vermoeden voor de volgende twee kwartalen. Twee factoren tasten de Duitse economie aan: de economie is erg gevoelig voor de internationale conjunctuur en de binnenlandse vraag blijft zwak, in het bijzonder in de bouwsector.

In Frankrijk wordt de particuliere consumptie geschraagd door een sterke stijging van het gezinsinkomen, ook al zou die enigszins moeten vertragen door de minder gunstige vooruitzichten op de arbeidsmarkt. De duidelijke verzwakking van de investeringen begin dit jaar, wordt tot nu toe eerder beschouwd als een uitstel van bepaalde investeringsprojecten dan als afstel.

In de veronderstelling dat de wereldvraag zich herstelt en de inflatie terugvalt, zou de economische groei volgend jaar zowel in België als in de buurlanden herstellen. Dat geldt echter niet voor Nederland, waar de sterke stijging van de overheidsbestedingen van dit jaar zich niet opnieuw zou voordoen volgend jaar. Met een stijging van 2,8 % in 2002 zou het reële Belgische bbp aan een vergelijkbaar groeiritme zitten als Frankrijk en Nederland, maar sterker toenemen dan in Duitsland.

Ontwikkeling op de financiële markten¹

Rentevoeten

Tijdens de eerste zes maanden van 2001 hebben de duidelijke vertraging van de Amerikaanse economie, de groeiende ongerustheid op de beurzen en de stabilisering van de inflatie ervoor gezorgd dat de Federal Reserve haar monetair beleid aanzienlijk versoepelde. Zo werd het centraal richttarief na vijf opeenvolgende dalingen teruggebracht op 3,75 % eind juni terwijl die nog 6,5 % bedroeg in januari 2001. In de eurozone daarentegen, verminderde de ECB, die zich zorgen maakte over de Europese inflatie die boven de doelstelling van 2 % lag, pas half mei haar basisrente met 25 basispunten (namelijk van 4,75 % tot 4,50 %), ondanks de vele tekenen die wezen op een ombuiging van de economische activiteit.

De financiële markten verwachten de eerstkomende maanden geen nieuwe versoepeling van het Europese monetaire beleid. De termijnnoteringen doen immers vermoeden dat er bijna geen

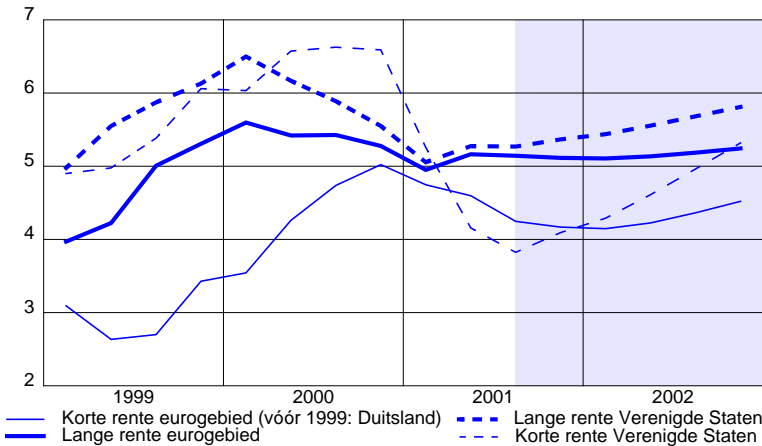
1. De vooruitzichten zijn gebaseerd op de termijnnoteringen van half juni 2001.

beweging komt in de kortetermijnrente op de monetaire markten vanaf nu tot midden volgend jaar. In de tweede helft van 2002 zou echter een zeer lichte verhoging volgen. De versnelling van de onderliggende inflatie tijdens de laatste maanden wijst erop dat de onrechtstreekse gevolgen van de hogere olieprijs en van de depreciatie van de euro zich nog laten voelen. De huidige monetaire voorwaarden moeten dus niet noodzakelijk als te restrictief beschouwd worden voor de volledige eurozone, zelfs al zijn zij misschien niet aan alle individuele landen aangepast.

Gemiddeld zou de kortetermijnrente in de eurozone zich voor het jaar 2001 stabiliseren op 4,4 % en op 4,3 % in 2002.

FIGUUR 3 Verloop van de rentevoeten: eurogebied en Verenigde Staten

Kwartaalgegevens in procent

Bron: Datastream, FPB

De financiële markten verwachten daarentegen een zeer sterke stijging van de Amerikaanse kortetermijnrente, vooral vanaf de jaarwisseling. Dat wijst er waarschijnlijk op dat er rekening gehouden wordt met een tamelijk sterke opleving van de Amerikaanse economie en met nieuwe gunstige groeivoorzichten voor volgend jaar. Gelet op de verwachting dat de Amerikaanse driemaandsrente 5,5 % zou benaderen eind 2002, zou het verschil ten opzichte van de Europese kortetermijnrente opnieuw

ruimschoots positief worden na een negatieve waarde tussen april 2001 en eind dit jaar.

Aan beide kanten van de Atlantische Oceaan heeft de langetermijnrente van begin 2000 tot maart 2001 een bijna ononderbroken daling gekend. In maart was ook het verschil tussen de Amerikaanse en de Europese rentevoeten verdwenen (voor het eerste sinds meer dan vier jaar). De oorzaak hiervan ligt in de sterkere daling van de Amerikaanse lange rente, die samenhangt met de omvang van de Amerikaanse groeivertraging. Gelet op de groeiende onzekerheid bij de beleggers omtrent de evolutie van de Amerikaanse inflatie en de substantiële daling van de Amerikaanse korte rente, is de rendementscurve (het verschil tussen de tienjaars- en driemaandsrente) vanaf april 2001 in de Verenigde Staten opnieuw positief geworden, terwijl zij sinds een jaar negatief was. Zelfs al verwachten de financiële markten slechts een beperkte toename van de Amerikaanse lange rente (ongeveer 50 basispunten tegenover 150 basispunten voor de korte rente) tussen nu en eind volgend jaar, toch zou de rendementscurve positief blijven.

Ook in Europa werd de dalende trend van de langetermijnrente in het tweede kwartaal van 2001 onderbroken zowel onder invloed van het Amerikaanse renteverloop, als door de groeiende onzekerheid over de inflatie. De termijnnoteringen tot eind 2002 lijken er echter op te wijzen dat de financiële markten meer inflatie blijven verwachten in de Verenigde Staten dan in Europa.

Uitgedrukt in jaarlijks gemiddelde zou de langetermijnrente in de eurozone 5,1 % bereiken in 2001 en 5,2 % in 2002.

Wisselkoersen

Hoewel de euro ten opzichte van de dollar eind vorig jaar en begin dit jaar sterk was geapprecieerd, heeft de Europese munt tijdens de eerste vijf maanden van 2001 alle gewonnen terrein opnieuw verloren. In juni bedroeg de koers van de euro amper nog 0,85 USD; dat is het laagste peil sinds de lancering van de euro. Nochtans waren gedurende de voorbije maanden de factoren die vroeger werden aangehaald om de zwakte van de euro ten opzichte van de dollar te verklaren, omgekeerd zowel voor het verschil in groei als voor het verschil in rentevoet.

Het lijkt erop dat de financiële markten de eenheidsmunt hebben afgestraft voor elk minder gunstig bericht uit het oude continent. Zo hebben de vertraging van de Europese groei begin 2001 en de achteruitgang van het ondernemersvertrouwen bijgedragen tot de terugval van de euro, terwijl de Amerikaanse munt

geschraagd werd door de eerste tekenen die wezen op een stabilisering van de activiteit en door het vooruitzicht op een snel herstel in de Verenigde Staten. De termijnoteringen suggereren trouwens geen herstel meer van de euro voor eind volgend jaar. Uitgedrukt in jaarlijks gemiddelde zou de euro ten opzichte van de dollar in 2001 6 % aan waarde verliezen en in 2002 nog eens 3 %. In tegenstelling tot wat er zes maanden geleden nog werd verwacht, zou de nominale effectieve wisselkoers van de BEF dit jaar dus niet in waarde toenemen en zou volgend jaar zelfs een lichte waardedaling geboekt worden (met 0,6 %).

Onzekerheden waarmee deze vooruitzichten omgeven zijn

Er zijn twee soorten onzekerheden rond de huidige vooruitzichten. De eerste onzekerheid heeft te maken met de timing van het herstel van de internationale handel in het algemeen en van de Verenigde Staten in het bijzonder. Ondanks bepaalde positieve signalen van over de Atlantische Oceaan kan een langere en diepgaandere vertraging van de Amerikaanse economie niet uitgesloten worden. Een dergelijk scenario zou zeer nadelig zijn voor de opkomende economieën, die door de huidige vertraging van de wereldactiviteit al verzwakt zijn. Bovendien zou het herstel van de wereldhandel naar volgend jaar verschoven worden. In dat geval zouden de groeivoorzichten van de Europese uitvoer, zowel dit jaar als volgend jaar, nog meer beknot worden. Dat zou des te meer het geval zijn als de prijscompetitiviteit door een bruske depreciatie van de dollar aangetast zou worden.

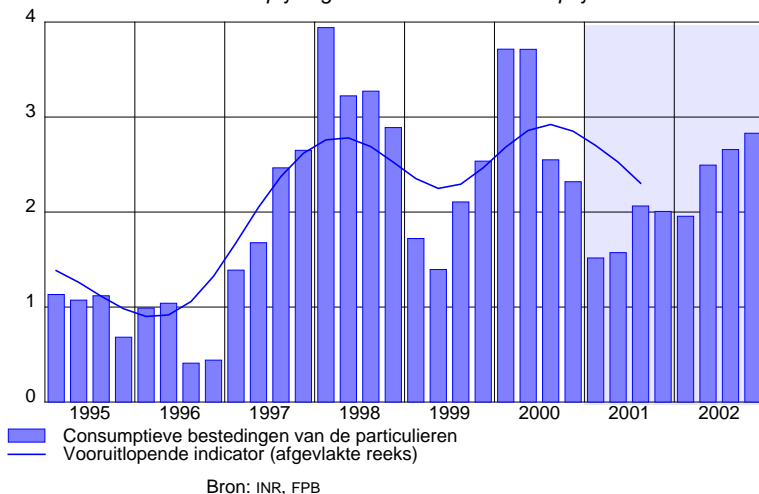
De tweede onzekerheid slaat op de ontwikkeling van de inflatie en de macro-economische gevolgen ervan. In de mate dat de stijging van de inflatie in Europa als een tijdelijk verschijnsel wordt ervaren, zou het vertrouwen van de gezinnen slechts in geringe mate worden aangetast door de toegenomen levensduurte en zou hun consumptiegedrag niet fundamenteel veranderen. Bovendien zouden de loontrekkenden niet proberen hun koopkrachtverlies te compenseren door hogere looneisen te stellen. Indien de inflatie echter hoger zou blijven dan voorspeld, dan zouden de Europese gezinnen hun consumptiegedrag kunnen wijzigen. Bovendien zou er een loon-prijsspiraal op gang kunnen komen met gevolgen voor de werkgelegenheid en de economische groei.

1. Bestedingscomponenten van het bbp

Consumptieve bestedingen van de particulieren

De consumptieve bestedingen van de particulieren¹ kenden in 2000 een groei die in reële termen duidelijk hoger lag dan die van het reëel beschikbaar inkomen, namelijk 3,1 % tegenover 2,1 % voor het beschikbaar inkomen. Dat fenomeen kwam tot uiting in een sterke daling van de spaarquote, die met 15,4 % een peil bereikte dat in de loop van de laatste twee decennia nooit eerder was gezien. Uitgedrukt in kwartaal-op-kwartaal-evolutie, kende de particuliere consumptie een erg sterke groei in de loop van de eerste helft van het jaar, waarna geleidelijk een omkering kwam. Volgens de resultaten van de conjunctuurenquête in de kleinhandel en de evolutie van de indicator van het consumentenvertrouwen, heeft die vertraging zich voortgezet in de loop van de eerste zes maanden van 2001. Die trend zou echter in de loop van de zomer omgebogen worden. Uitgedrukt in jaargemiddelde zouden de consumptieve bestedingen slechts met 1,8 % toenemen in 2001.

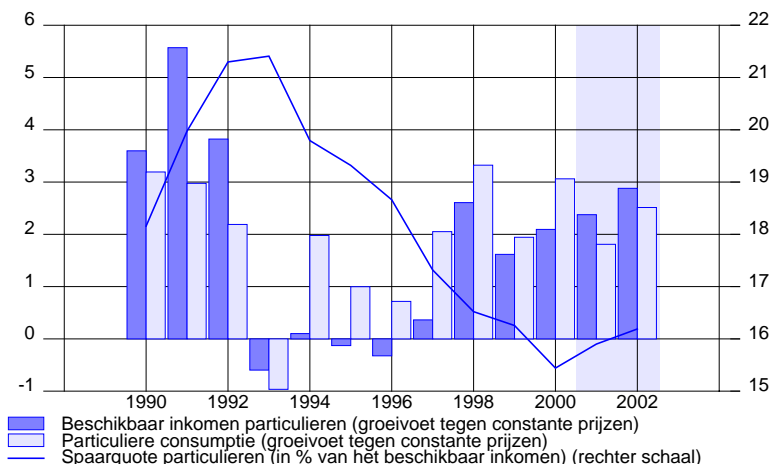
FIGUUR 4 Consumptieve bestedingen van de particulieren
Jaar-op-jaargroeivoeten in constante prijzen

1. Onder particulieren wordt verstaan: de gezinnen (de zelfstandigen meegerekend) en de instellingen zonder winstoogmerk ten dienste van de gezinnen.

In tegenstelling tot vorig jaar zou in 2001 de koopkracht van de particulieren niet meer te lijden hebben onder de minder gunstige ontwikkeling van de gezondheidsindex ten opzichte van de algemene evolutie van de consumptieprijzen (zie de afdeling over de inflatie). Het reëel beschikbaar gezinsinkomen zou positief beïnvloed worden door loonsverhogingen, een toename van de werkgelegenheid, hogere sociale uitkeringen, de geleidelijke afschaffing van de aanvullende crisisbelasting en de stijging van het inkomen uit vermogen. In totaal zou het reëel beschikbaar inkomen in 2001 toenemen met 2,4 % zodat de spaarquote met een half procentpunt kan opgetrokken worden. Die verwachte toename van de spaarquote van de gezinnen in 2001 is niet alleen toe te schrijven aan een minder gunstige conjunctuur, een tanend consumentenvertrouwen en de inzinking van de beurskoersen, maar vormt ook een compensatie voor de val van de spaarquote tussen midden 1999 en midden 2000. Om een zekere groei van hun bestedingen te behouden, hadden de gezinnen hun spaargedrag tijdelijk naar beneden toe aangepast om het verlies aan koopkracht te compenseren dat veroorzaakt werd door de stijgende oliepijzen.

FIGUUR 5 Consumptie, beschikbaar inkomen en spaarquote particulieren

Bron: INR, FPB

In 2002 zou de particuliere consumptie met ongeveer 2,5 % toenemen in het kielzog van het economisch herstel. In combinatie met een toename van het reëel beschikbaar inkomen van 2,9 % zou de spaarquote nog iets stijgen en bijna opnieuw het niveau van 1999 bereiken. De stijging van het reëel beschikbaar inkomen, de belangrijkste sinds vijf jaar, zou vooral gevoed worden door de geplande loonstijgingen in de privé-sector (zie afdeling hierover) en de werkgelegenheids groei, samen met de verdere ontmanteling van de aanvullende crisisbelasting en de eerste verlagingen in het kader van de hervorming van de personenbelasting. Als gevolg van de dalende brandstofprijzen en de inflatievertraging, zou de indexerings van de lonen en de sociale uitkeringen de globale consumptieprijsinflatie overschrijden.

De bedrijfsinvesteringen

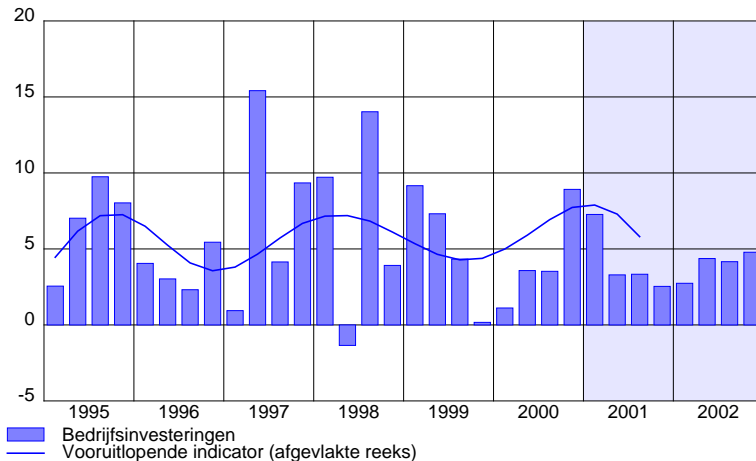
De bedrijfsinvesteringen¹, uitgedrukt in constante prijzen, zijn in 2000 toegenomen met 4,6 %, wat een kleinere groei is in vergelijking met de vorige drie jaren. Volgens de voorjaarsenquête van de NBB over de investeringen zou die vertraging vooral toe te schrijven zijn aan de investeringen in de verwerkende nijverheid die gevoeliger reageren op conjunctuurschommelingen dan de investeringen in de dienstensector.

Voor 2001 toont dezelfde enquête, ten opzichte van vorig najaar, een grote neerwaartse herziening aan voor de investeringsplannen in de verwerkende nijverheid, hoewel er nog altijd een duidelijk positieve ontwikkeling wordt voorzien. Een dergelijke herziening komt overeen met de lagere bezettingsgraad van de productiecapaciteit die in het eerste kwartaal van 2001 in de industrie werd vastgesteld en met het feit dat sinds begin dit jaar het vertrouwen van de ondernemers is afgenomen als gevolg van de dalende exportorders.

Voor de totale investeringen zou de gemiddelde jaarlijkse groei-voet in 2001 nog slechts 4,1 % bedragen, wat toch nog een behoorlijk groeitempo is gelet op de conjuncturele vertraging en de verminderde rentabiliteit van de ondernemingen.

1. Inclusief de zelfstandigen en de verenigingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de gezinnen

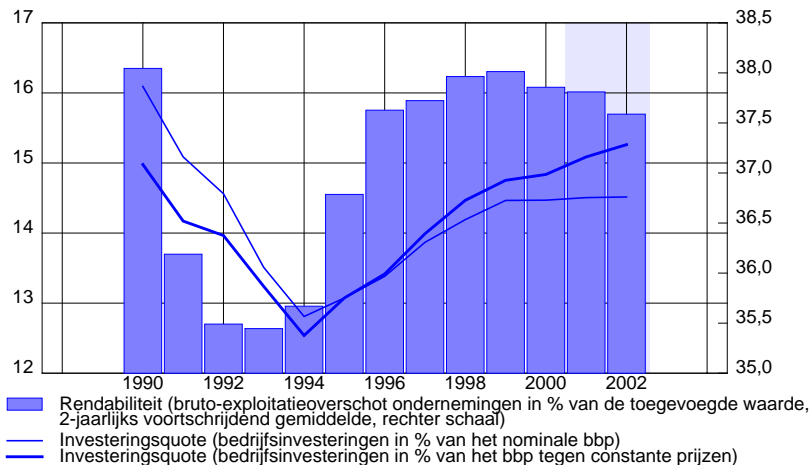
FIGUUR 6 **Bedrijfsinvesteringen**
Jaar-op-jaargroeivoeten in constante prijzen

Bron: INR, FPB

In 2002 zou de kwartaal-op-kwartaalgroei van de bedrijfsinvesteringen geleidelijk toenemen en de groei van het bbp doen versnellen. In jaargemiddelde zouden de investeringen echter niet sneller stijgen dan in 2001 aangezien het overloopeffect in 2002 duidelijk kleiner zou zijn. De rentabiliteit van de ondernemingen zou verder afbrokkelen als gevolg van de toename van de loonkosten per product.

FIGUUR 7 Investeringsquote in de marktsector

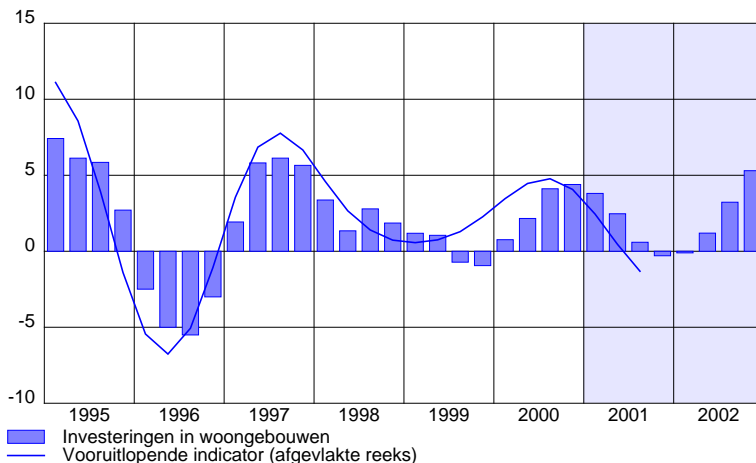
Bron: INR, FPB

Ondanks alles zou de investeringsquote tegen constante prijzen in 2001 en 2002 verder blijven stijgen en het niveau van begin vorig decennium overschrijden. Tegen lopende prijzen echter zou de investeringsquote in die periode vrijwel niet meer stijgen en stabiel blijven rond 14,5 %, aangezien de deflator van de bedrijfsinvesteringen minder toeneemt dan die van de totale toegevoegde waarde.

Investerings in woongebouwen

De gezinsinvesteringen (nieuwbouw en grote verbouwingen) zijn in de loop van vorig jaar fors toegenomen. Uitgedrukt in jaargemiddelde stegen zij met bijna 3 % in reële termen. Kwartal-op-kwartal is de dynamiek van de investeringen in woongebouwen toch enigszins afgenomen vanaf het laatste kwartaal van 2000.

FIGUUR 8 **Investerings in woongebouwen**
Jaar-op-jaargroeivoeten in constante prijzen

Bron: INR, FPB

De vooruitlopende indicatoren die beschikbaar zijn voor die component van de vraag tonen aan dat die daling zou aanhouden in de loop van 2001. Zowel de hoge prijs van de bouwgronden als de voortdurende stijging van de hypotheekrente in de loop van 2000 zorgden ervoor dat het aantal aanvragen voor een bouwvergunning en de aangevangen werkzaamheden daalden. Toch zouden de gezinsinvesteringen die op het eind van vorig jaar reeds een overloopeffect van ongeveer 1,3 % hadden, over heel het jaar 2001 met 1,5 % kunnen toenemen.

In 2002 zouden de investeringen in woongebouwen met ongeveer 2,5 % stijgen. Zowel de prijzen van de bouwgronden in Vlaanderen als de hypotheekrente lijken zich te stabiliseren, terwijl de balans tussen de markt van bestaande woningen en die van nieuwbouwwoningen zich herstelt. Bovendien zou de koopkracht van de gezinnen in de loop van 2001-2002 vrij snel toenemen en zou een zeker herstel van de investeringsvraag van de gezinnen zich aftekenen (zowel voor nieuwbouw als voor verbouwingen).

Overheidsbestedingen

De consumptieve bestedingen van de overheid zouden in 2001 met 5,0 % toenemen en met 4,3 % in 2002. Dat trager groeitempo is grotendeels toe te schrijven aan de dalende groeivoet van de deflator in 2002 (2,9 % tegenover 3,3 % in 2001), waarbij het verschil tegen constante prijzen beperkt is tot 0,2 procentpunt.

Die lichte vertraging van de reële groei is terug te vinden in alle posten van de consumptieve brutobestedingen (loonmassa en pensioenen, sociale uitkeringen in natura en brutoaankoop van goederen en diensten). Netto gaat de aankoop van goederen en diensten in 2002 niettemin sterker stijgen omdat de verkoop van goederen en diensten opnieuw een 'normaal' groeitempo kent. In 2001 was er immers een sterke groei door de grotere tussenkomst (toename met 7 miljard BEF) van de Europese Unie in de kosten voor de belastinginning voor hun rekening.

De lagere overheidsinvesteringen in 2001 zijn kenmerkend voor een jaar dat volgt op de gemeenteraadsverkiezingen. In 2001 zorgt de voorziene verkoop van overheidsgebouwen voor een nog grotere terugval (-8,5 % in waarde). In de nationale rekeningen wordt die verkoop immers als een negatieve investering opgetekend. Voor 2002 zouden de investeringen zich in waarde iets herstellen om hun peil van drie jaar geleden te benaderen.

Uitvoer en invoer

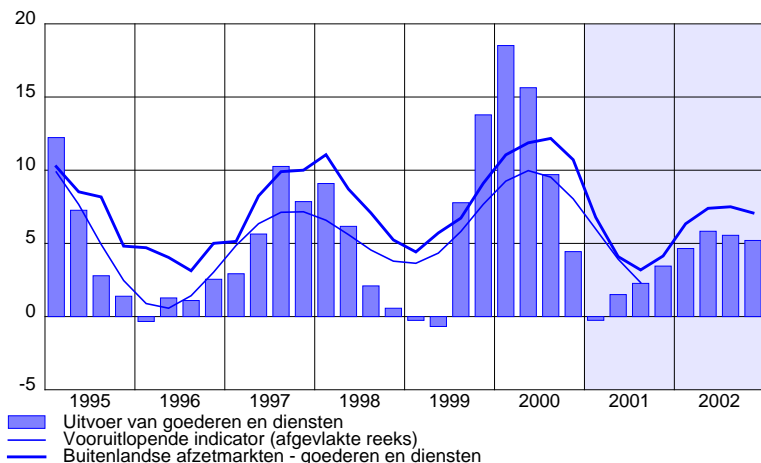
Het tweede semester van 1999 en het eerste van 2000 werden gekenmerkt door een forse groei (jaar-op-jaar) van de uitvoer van goederen en diensten, een groei die ruimschoots groter was dan die op de potentiële uitvoermarkten. Tijdens het tweede semester van 2000 werd echter het tegenovergestelde waargenomen. Vandaar dat de Belgische uitvoer gemiddeld over het jaar met 11,8 % gestegen is, terwijl de potentiële afzetmarkten een bijna even grote stijging optekenden (11,5 %).

Dit jaar zou de vertraging van de groei van de potentiële uitvoermarkten zich tijdens het eerste semester doorzetten, waarna een geleidelijk herstel zou optreden en een jaargemiddelde groei van 4,5 % zou bereikt worden. De Belgische uitvoer zou een gelijkwaardige ontwikkeling kennen (in termen van toename van kwartaal-op-kwartaal) maar zou slechts een gemiddelde jaarlijkse groei van 1,7 % noteren. Die groei is duidelijk kleiner dan die van de potentiële markten. Dat moet echter niet geïnterpreteerd worden als een bijkomend verlies van marktaandeel in 2001

door een lagere prijscompetitiviteit. De kleinere groei is toe te schrijven aan het negatief overloopeffect dat samenhangt met het neerwaartse profiel van het jaar 2000. De invoer zou weliswaar eenzelfde ontwikkeling meemaken en in combinatie met een vertraging van de binnenlandse vraag, zou de invoer slechts met 1,0 % stijgen, wat meteen zorgt voor een ruimschoots positieve bijdrage van de netto-uitvoer (0,6 %). De ruilvoet zou zich in de loop van 2001 lichtjes herstellen na een belangrijk verlies vorig jaar als gevolg van de hogere olieprijsen en de depreciatie van de effectieve wisselkoers.

FIGUUR 9

Uitvoer van goederen en diensten
Jaar-op-jaar groeivoeten in constante prijzen

Bron: CPB, INR, FPB

In 2002 zou het herstel dat in 2001 begon, zich voortzetten en zorgen voor een groei van 7,0 % op de potentiële uitvoermarkten. Wanneer rekening wordt gehouden met het trendmatig verlies aan marktaandeel, dat sedert heel wat jaren voor België wordt waargenomen, zou de uitvoer met 5,3 % groeien. De invoer van zijn kant, zou met 5,1 % stijgen als gevolg van het herstel van de uitvoer en de binnenlandse vraag. Hierdoor zou de bijdrage van de netto-uitvoer tot de groei van het bbp tot 0,4 % teruglopen. Door de verdere trage daling van de energieprijsen zou de ruilvoet zich iets herstellen.

De positieve bijdrage van de netto-uitvoer samen met de lichte verbetering van de ruilvoet zouden zorgen voor een toename van de nettovermogenspositie van België ten opzichte van het buitenland, waarbij het saldo op de lopende rekening (definitie betalingsbalans) zou stijgen van 5,2 % van het bbp in 2001 tot een record van 5,6 % in 2002.

Reëel bruto nationaal inkomen

In 1999 en 2000 steeg het reëel bruto binnenlands inkomen merkkelijk minder sterk dan het bruto binnenlands product tegen constante prijzen als gevolg van de aanzienlijke ruilvoetverliezen die toen genoteerd werden. In lijn met de evolutie van de olie-prijzen zou dit jaar een kleine ruilvoetverbetering van ongeveer 0,3 % worden geboekt, waardoor de groei van het reëel bruto binnenlands inkomen (2,6 % in 2001) 0,2 procentpunt boven de groei van het bruto binnenlands product tegen constante prijzen zou uitkomen. Het saldo van de inkomens uit beleggingen met het buitenland zou in 2001, na de uitzonderlijk forse toename van vorig jaar, terugvallen. De hieruit voortvloeiende afname van het overschot van de factorinkomens tegenover het buitenland heeft als gevolg dat het reëel bruto nationaal inkomen dit jaar (2,5 % in 2001) iets (0,1 procentpunt) minder sterk zou toenemen dan het reëel bruto binnenlands inkomen.¹

Gelet op de verwachte quasi-stabilisatie van de ruilvoet en van het saldo van de reële primaire inkomens van/naar het buitenland, zou in 2002 het reëel bruto nationaal inkomen met 2,8 % een zelfde groei kennen als het bruto binnenlands product tegen constante prijzen.

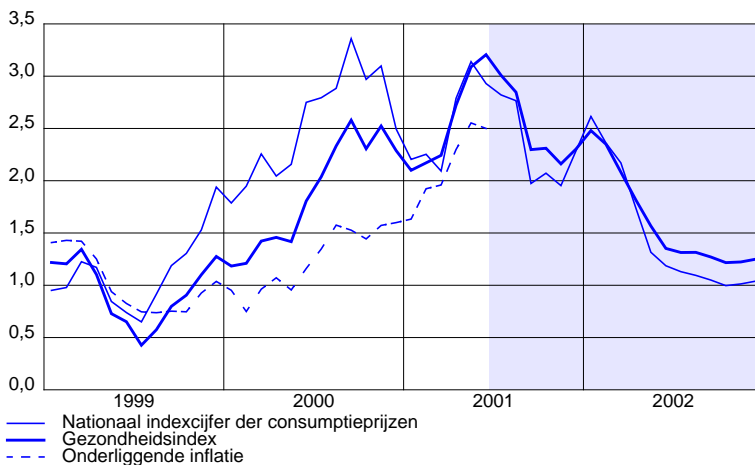
1. Voor een meer technische beschrijving van het begrip reëel bruto nationaal inkomen kan worden verwezen naar: INR, *Economische begroting 2001*, februari 2001.

2. Ontwikkeling van de prijzen en de lonen

Binnenlands prijsverloop

Begin dit jaar zag het ernaar uit dat de inflatie een dalende trend had ingezet. Gemeten aan de hand van de jaar-op-jaarstijging van het algemene indexcijfer der consumptieprijzen¹, viel de inflatie terug van een recordpeil van 3,4 % in september 2000 tot 2,2 % in januari van dit jaar. De olieprijsen, die de belangrijkste aanstichter waren van de voorbije hausse van de inflatie, waren rond de jaarwisseling teruggevallen tot minder dan 25 dollar per vat (tegenover pieken van bijna 35 dollar in september en oktober van vorig jaar). De euro liet tussen november 2000 en januari 2001 een appreciatie van bijna 10 % noteren tegenover de dollar, wat de ingevoerde inflatie temperde. De onderliggende inflatie stabiliseerde na een lichte toename in de loop van 2000 gedurende de laatste maanden van vorig jaar op een peil van 1,5 à 1,6 %.

FIGUUR 10 Inflatie: maandelijks verloop en vooruitzichten
Jaar-op-jaargroeivoeten

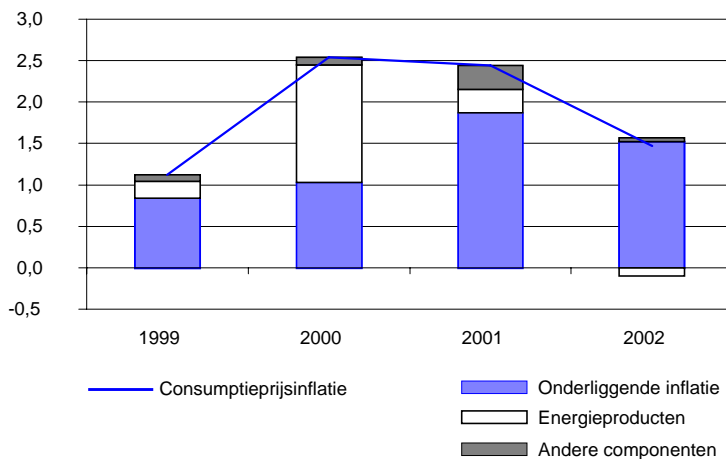
Bron: MEZ, FPB

1. Nationale definitie.

Een aantal factoren strooide echter roet in het eten en zorgde ervoor dat de terugval van de inflatie bijzonder kortstondig was en naderhand opnieuw omgebogen werd in een stijging, tot een nieuw piekniveau van 3,1 % (jaar-op-jaar) in mei 2001. De Brent-olieprijs bleef aanvankelijk schommelen in de buurt van 25 dollar, maar liep vervolgens op tot 28,4 dollar per vat (gemiddeld) in mei, precies gelijk aan het jaargemiddelde peil van 2000. Vanaf februari begon de euro opnieuw terrein te verliezen tegenover de dollar. In juni noteerde de euro in de buurt van 85 dollarcent, waarmee de appreciatie die zich rond de jaarwisseling had voorgedaan teniet was gedaan. In het kielzog van de ziektes in de veestapel, vertoonden bovendien de vleesprijzen een opmerkelijke stijging en vanaf de lente rezen, als gevolg van ongunstige weersomstandigheden, ook de prijzen van verse groenten en fruit de pan uit. Een aantal van deze factoren bleef ook niet zonder gevolg voor de onderliggende inflatie¹: deze laatste steeg tijdens de eerste vijf maanden van 2001 met een vol procentpunt (van 1,6 % jaar-op-jaar in januari tot 2,6 % in mei). Vermoedelijk is een deel van deze opmerkelijke stijging ook te verklaren door het geleidelijk invoeren van de prijsbepaling in euro (problematiek van de afrondingen). Al die, grotendeels moeilijk voorspelbare, factoren hebben geleid tot een vrij forse opwaartse herziening van de inflatievooruitzichten voor 2001 (van 1,5 % tot 2,4 % voor het nationale indexcijfer der consumptieprijzen). Onderstaande figuur geeft de opsplitsing weer van de inflatie in jaargemiddelde termen.

1. Inflatie gezuiverd voor wijzigingen van BTW, accijnzen en andere indirecte belastingen, alsook voor het prijsverloop van energie-, tabaks- en alcoholproducten en van verse groenten en fruit.

FIGUUR 11 Opsplitsing van het indexcijfer der consumptieprijzen
Bijdrage (in %) tot de consumptieprijzinflatie

Bron: MEZ, FPB

In tegenstelling tot wat eerder dit jaar werd verwacht, zou de globale consumptieprijzinflatie in 2001 nauwelijks lager liggen dan vorig jaar. De bijdrage van de energieproducten zou dit jaar kleiner zijn dan in 2000, maar toch positief blijven. Uitgedrukt in dollar zou de jaargemiddelde olieprijs in 2001 weliswaar lager liggen dan in 2000, maar de duurdere dollar maakt dat de Brent-olieprijs in Belgische frank dit jaar bijna 4 % hoger zou uitvallen dan vorig jaar. De toename van de bijdrage van de 'andere componenten' in vergelijking met vorig jaar is volledig toe te schrijven aan de prijsstijgingen van verse groenten en fruit. De stijging van de bijdrage van de onderliggende inflatie is onder meer te wijten aan het doorsijpelen, met een zekere vertraging, van de ingevoerde inflatie (met inbegrip van de duurdere energie). Ook de loonkosten per product zouden dit jaar sneller toenemen dan vorig jaar. Ten slotte drijft een aantal eenmalige factoren dit jaar eveneens de onderliggende inflatie op (o.a. toegenomen vleesprijzen en, vermoedelijk ook, de omzetting van prijzen in euro).

Volgend jaar zou de bijdrage van elk van de drie bestanddelen van de consumptieprijnsindex lager uitvallen dan in 2001. De bijdrage van de energieproducten tot de binnenlandse inflatie zou

volgend jaar zelfs licht negatief worden. De terugval van de bijdrage van de 'andere componenten' is te verklaren door een verwachte normalisatie van de prijzen van verse groenten en fruit. De onderliggende inflatie van haar kant, zou vanaf het eerste kwartaal van volgend jaar beginnen teruglopen. In lijn met de aannames omtrent het verloop van de olieprijsen en de wisselkoersen, zou de opwaartse prijsdruk als gevolg van de ingevoerde inflatie geleidelijk aan kracht inboeten. Bovendien zou ook de invloed van de eenmalige factoren op de onderliggende inflatie verdwijnen en zouden, als gevolg van de herneming van de arbeidsproductiviteit, de loonkosten per product een geringere groei kennen dan dit jaar.

Al bij al zou de inflatie gemeten aan de hand van het nationale indexcijfer der consumptieprijzen teruglopen van 2,4 % dit jaar tot 1,5 % volgend jaar. Omdat benzine en diesel niet in aanmerking worden genomen voor de berekening van de gezondheidsindex, zou deze laatste in beide jaren iets sterker toenemen, namelijk met 2,5 % in 2001 en met 1,6 % in 2002.

Indexering overheidslonen en sociale uitkeringen

De spilindex voor de overheidslonen en sociale uitkeringen werd in mei van dit jaar overschreden. In overeenstemming met het voorziene maandelijks verloop van de gezondheidsindex zou de volgende overschrijding van de spilindex (momenteel 109,45) plaatsvinden in mei 2002. Hierdoor zouden in juni 2002 de sociale uitkeringen en in juli 2002 de wedden van het overheidspersoneel met twee procent aan de gestegen levensduurte aangepast worden.¹ Aangezien de indexering in 2001 en 2002 in dezelfde maand zou plaatsvinden, zou de jaargemiddelde indexeringscoëfficiënt voor de overheidslonen en sociale uitkeringen volgend jaar 2 % bedragen.

1. De programmawet van 2 januari 2001 (BS 13.01.2001) (art. 24-26) heeft de indexwetten van augustus 1971 en maart 1977 gewijzigd. Met ingang van begin 2001 worden de sociale uitkeringen geïndexeerd één maand nadat de afgevlakte (4-maands gewogen gemiddelde) gezondheidsindex de spilindex bereikt. De indexeringsmodaliteiten voor de wedden van het overheidspersoneel bleven ongewijzigd, d.w.z. dat deze twee maanden na het overschrijden van de spilindex aangepast worden aan de gestegen levensduurte.

Loonontwikkeling in de privé-sector

De wet ter bevordering van de werkgelegenheid en tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen van juli 1996 heeft tot doel de Belgische loonontwikkeling af te stemmen op het gemiddelde verloop in de drie buurlanden. In het kader van die wet sloten de sociale partners eind vorig jaar een centraal akkoord voor de periode 2001-2002. Hierin werd overeengekomen een loonkostenstijging per gewerkt uur van 6,4 % te hantieren als indicatieve norm voor de loononderhandelingen op sectoraal en ondernemingsvlak (gecumuleerde loonstijging over beide jaren). Bovendien bepaalt het akkoord dat in sectoren die voor de voorbije twee jaar een sterke performantie kunnen voorleggen, bijkomende loonstijgingen kunnen worden toegestaan (tot een maximum van 7 %).

In lijn met de afspraken gemaakt in het Interprofessioneel Akkoord 2001-2002 wordt in deze projectie uitgegaan van een gemiddelde uurloonkoststijging vóór indexering van 3,7 %¹ over beide jaren samen. Omdat de sectorale loononderhandelingen pas afgerond werden in de loop van het eerste halfjaar van 2001, wordt die globale stijging ongelijk verdeeld over beide jaren. Aangezien de inflatie (en indexering) hoger zou uitvallen dan verwacht werd op het moment van de loononderhandelingen en gelet op het systeem van automatische loonindexering in België, komt de nominale uurloonkoststijging in deze projectie boven de vooropgestelde 6,8 % uit.

Op basis van die hypothesen zouden de bruto-uurlonen vóór indexering dit en volgend jaar met resp. 2,0 % en 2,2 % toenemen, wat ongeveer overeenkomt met de toename van de afgelopen twee jaar. In nominale termen (rekening houdend met een indexering van 2,6 % in 2001 en 1,9 % in 2002) zouden de bruto-uurlonen dit jaar met 4,6 % en volgend jaar met 4,1 % stijgen. Gelet op de voorziene patronale lastenverminderingen voor beide jaren zouden de nominale uurloonkosten evenwel minder sterk toenemen: met 4,2 % in 2001 en 3,9 % in 2002.

Vorig jaar werden de lonen in de privé-sector met gemiddeld 1,5 % aangepast aan de gestegen levensduurte, terwijl de gezondheidsindex in jaargemiddelde termen met 1,9 % steeg. Die lagere indexeringscoëfficiënt in vergelijking met de groei-voet van de gezondheidsindex is een klassiek verschijnsel in

1. Nominale uurloonkoststijging van 6,8 % (hypothese) minus geraamde indexering op het moment van de collectieve loononderhandelingen (3,1 %).

periodes van oplopende inflatie en is toe te schrijven aan de vertraging waarmee (in de verschillende sector- of bedrijfspecifieke indexeringsmechanismen van de privé-sector) de lonen aangepast worden aan de gestegen levensduurte. Gezien de verwachte omslag in de inflatie tijdens de nazomer van dit jaar gevolgd door een terugval van de jaar-op-jaarinflatie tot eind 2002, zou zich dit en vooral volgend jaar een omgekeerd fenomeen voordoen. Met 2,6 % zou de indexeringscoëfficiënt in de privé-sector dit jaar licht boven de toename van de gezondheidsindex (2,5 %) uitkomen. Volgend jaar zou het verschil tussen beide aanzienlijker zijn (1,9 % indexering tegenover een stijging van de gezondheidsindex met 1,6 %).

Hoewel in periodes met een grillig inflatieverloop de indexering in de privé-sector per kalenderjaar dus duidelijk kan afwijken van de groeivoet van de gezondheidsindex, worden die verschillen afgevlakt indien een langere tijdshorizon in beschouwing wordt genomen. Over de periode 1999-2002 bijvoorbeeld, zou de gecumuleerde indexering in de privé-sector op 7 % uitkomen, wat overeenkomt met de toename van de gezondheidsindex over dezelfde periode.

Sinds de invoering van de gezondheidsindex in 1994, kan de loonindexering uiteraard wel blijvend afwijken van de toename van het algemene consumptieprijspeil, wat te wijten is aan de uitsluiting van een aantal producten uit het indexeringsmechanisme. Zo nam de gezondheidsindex tussen 1994 en 2000 met 11,3 % toe, terwijl de algemene consumptieprijsindex met 12,8 % steeg. Het grootste deel van dat verschil ontstond als gevolg van de stijging van de olieprijsen sinds 1999. Dalende brandstofprijzen tijdens de projectieperiode zouden ervoor zorgen dat de toename van de gezondheidsindex in beide jaren licht boven de algemene consumptieprijsinflatie zou uitkomen.

In totaal zouden de nominale uurlonen over de jaren 2001-2002 toenemen met 8,3 %, tegenover 5,3 % tijdens de periode 1999-2000. Dat verschil is voor ongeveer twee derde toe te schrijven aan de hogere indexering en voor een derde aan het feit dat de verminderingen van werkgeversbijdragen dit en volgend jaar een kleiner temperend effect op de loonontwikkeling zullen hebben dan tijdens de afgelopen twee jaar. De bruto-uurlonen vóór indexering daarentegen zouden tijdens de jaren 2001-2002 een gelijkaardige ontwikkeling kennen als tijdens de periode 1999-2000.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de ex-ante bedragen die - in de sector der ondernemingen - sinds het 'Globaal Plan'

jaarlijks besteed worden aan kortingen op werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid en aan loonsubsidies. In 2001 zou het bedrag aan bijdrageverminderingen toenemen met afgerond 19 miljard en in 2002 met 11 miljard, waardoor het globale bedrag aan bijdrageverminderingen in de sector der ondernemingen op iets meer dan 132 miljard BEF zou uitkomen.

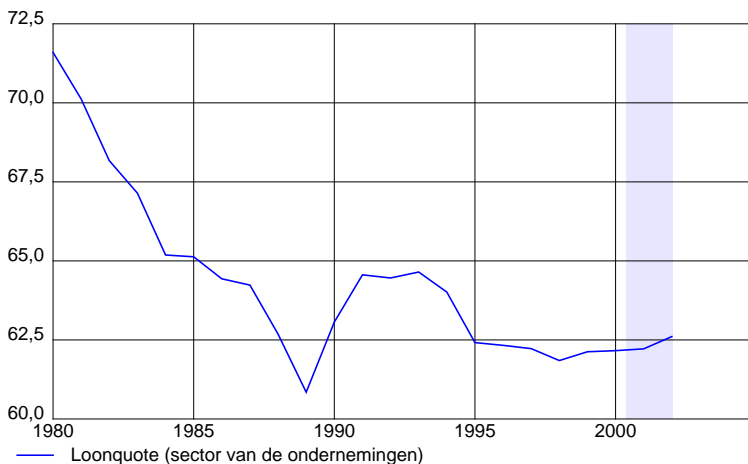
TABEL 1 **Verminderings werkgeversbijdragen en loonsubsidies**
(ondernemingen; miljard BEF)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Bijdrageverminderingen	41,3	52,0	47,1	60,9	60,3	102,5	121,3	132,2
- structureel	27,5	30,6	36,2	40,9	50,0	91,4	106,4	115,5
- overige	13,9	21,4	10,9	20,0	10,3	11,1	14,9	16,7
Loonsubsidies	0,0	0,0	0,5	3,5	8,6	13,5	17,0	18,8
Totaal	41,3	52,0	47,7	64,4	68,9	116,1	138,3	151,0

De toename in zowel 2001 als in 2002 moet voor het grootste gedeelte toegeschreven worden aan de verhoging van de structurele bijdragevermindering. De interne dynamiek van die maatregel (de bijdragevermindering voor bedienden groeit geleidelijk naar het niveau van de bijdragevermindering voor arbeiders) zorgt gedurende de hele periode 2001-2005 jaarlijks voor een bijkomende toename van de structurele bijdragevermindering. Voor 2002 werd ook rekening gehouden met een nieuwe maatregel die een bijdragevermindering invoert voor werknemers van 58 jaar en ouder.

Ook de loonsubsidies nemen verder toe in 2001 (met 3,5 miljard) en in 2002 (met bijna 2 miljard). In 2002 wordt in totaal bijna 19 miljard besteed aan de Sociale Maribel in de socio-culturele sector en aan de veralgemeende activeringsmaatregel.

FIGUUR 12 **Ontwikkeling van de loonquote (sector van de ondernemingen)**
In procent van de toegevoegde waarde

Bron: INR, FPB

Al bij al zou de toename van de reële¹ uurloonkosten in 2001 en 2002 ietwat hoger uitvallen dan de groei van de arbeidsproductiviteit per uur. De hieruit voortvloeiende stijging van de loonquote² blijft evenwel beperkt, vooral in vergelijking met de aanzienlijke schommelingen van de loonquote tijdens de jaren 80 en de eerste helft van de jaren 90.

1. Gedeflateerd aan de hand van de deflator van de toegevoegde waarde in de marktsector tegen basisprijzen.
2. Met loonquote wordt bedoeld: het aandeel van de totale loonkosten in de toegevoegde waarde van de ondernemingen.

3. Arbeidsmarkt

Met het afzakken van de economische groei (de toegevoegde waarde in de marktsector steeg met 4 % in 2000 en zou respectievelijk stijgen met 2,5 % in 2001 en met 2,9 % in 2002) zou ook de werkgelegenheidstoename terugkeren naar een groeipad dat vergelijkbaar is met de situatie tijdens de periode 1998-1999. De toename van de productiviteit per uur in de marktsector zou - na een uitgesproken conjunctureel bepaalde versnelling in 2000 - terugvallen van 2,1 % in 2000 naar 1,7 % in 2001 en terug iets toenemen tot 1,9 % in 2002. Het feit dat daarmee de 'arbeidsintensiteit van de groei' hoog zou blijven, heeft onder meer te maken met de nog steeds gematigde toename van de reële lonen.

De groei van het arbeidsvolume bij loon- en weddetrekkenden (exclusief overheid) valt terug van 2,9 % in 2000 tot respectievelijk 1,3 % en 1,5 % in 2001 en 2002. De sterke groei van de vraag naar arbeid werd in 2000 voor een gedeelte opgevangen door de toename van de gemiddelde arbeidsduur per werknemer. Het beschikbare statistische materiaal laat uitschijnen dat het percentage deeltijdse werknemers beneden trend toenam in 2000 en dat zowel de relatieve arbeidsduur van deeltijdse werknemers als de effectieve arbeidsduur per voltijds equivalente werknemer boven trend toenamen.

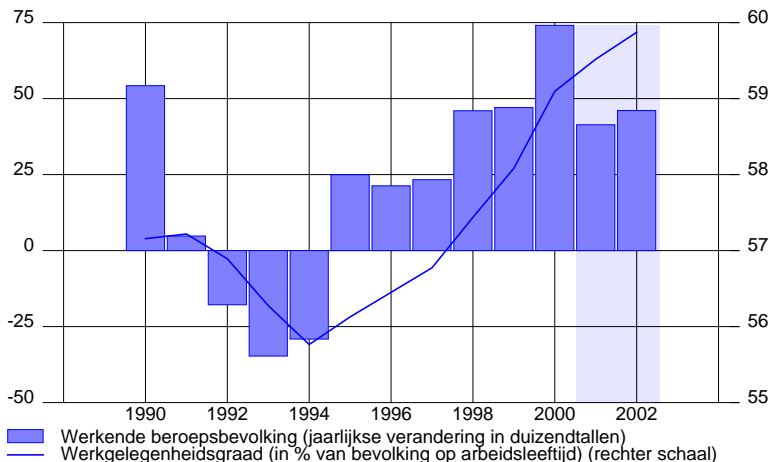
In 2001 en 2002 zou de gemiddelde arbeidsduur per werknemer echter afnemen (met respectievelijk 0,4 % en 0,3 %). Enerzijds zou de effectieve arbeidsduur per voltijds equivalente werknemer licht dalen in vergelijking met het hoge niveau dat in 2000 bereikt werd. Anderzijds zou de trend naar meer deeltijdarbeid terug met iets meer kracht hernemen. Die trend zou blijvend ondersteund worden door de hoge vlucht die het aantal deeltijdse loopbaanonderbrekingen zou nemen tijdens het lopende en het komende jaar (toename met respectievelijk 12 500 en 10 400 personen). De overgang naar het nieuwe systeem van 'tijdscrediet' vanaf januari 2002 in de privé-sector gaat gepaard met een verhoging van de uitkeringen, maar is dan weer strikter dan het huidige systeem op het vlak van o.a. de toegestane duur van de onderbreking en op het vlak van de anciënniteitsvoorwaarden. De hervorming zou de stijging van het aantal voltijdse loopbaanonderbrekingen afremmen, terwijl de toename van het aantal deeltijdse loopbaanonderbrekingen gepaard zou gaan met een stijging van hun relatieve arbeidsduur.

De terugval (tegenover 2000) van het tempo waarin jobs gecreëerd worden is dus minder sterk dan de evolutie van het arbeidsvolume laat uitschijnen. Het aantal loon- en weddetrekkenden (exclusief overheid) zou in jaargemiddelden respectievelijk toenemen met 1,6 % in 2001 en met 1,8 % in 2002, tegenover 2,6 % in 2000. De vertraging in 2001 is wel iets meer uitgesproken dan wat verwacht werd tijdens onze vorige oefening. De groeiraming voor 2001 werd immers neerwaarts aangepast. Bovendien wijst de aanzienlijke vertraging in de daling van de werkloosheidscijfers gedurende de eerste helft van 2001 eveneens op een minder grote toename van het aantal jobs dan voorheen verwacht.

De juni-op-juni-verandering van het aantal loon- en weddetrekkenden buiten de overheid zou terugvallen van 66 000 personen in 2000 naar 37 000 personen in 2001 en zou 46 000 personen bedragen in 2002. Sinds 2000 wordt die stijging veel minder gevoed door activeringsprogramma's (PWA's en dienstenbanen) dan tijdens de voorgaande jaren, zodat de toename vrijwel volledig op het conto van de reguliere werkgelegenheid geschreven mag worden. Vanaf 2002 doen de gevolgen van de veralgemeende activeringsmaatregel (integratie van dienstenbanen en voordeelbanenplan) zich weliswaar gevoelen. In vergelijking met het huidige systeem vermindert de financiële tegemoetkoming (loonsubsidie en korting op de werkgeversbijdragen) aan de werkgever. Daar staat tegenover dat de doelgroep verruimd wordt en dat de restricties op de jobinhoud wegvallen. Naar verwachting zou het aantal activeringen in 2002 licht blijven toenemen onder impuls van de nieuwe maatregel.

De werkgelegenheid bij de overheid zou - na een juni-op-juni-toename met 10 500 personen in 2000 en met 4 400 personen in 2001 - nagenoeg stabiel blijven in 2002 (toename van 600 personen). Het aantal zelfstandigen zou zowel in 2001 als in 2002 licht verder blijven afnemen, zodat de toename van de werkende bevolking zou terugvallen van 74 000 personen in 2000 naar 41 500 personen in 2001 en 46 000 personen zou bedragen in 2002.

FIGUUR 13 **Ontwikkeling van de werkgelegenheid en de werkgelegenheidsgraad**
Cijfers op 30 juni

Bron: FMTA, FPB

Vooral wegens de regularisatie van mensen zonder papieren groeit de bevolking op arbeidsleeftijd sneller in 2001 (juni-op-juni-verandering: 22 000 personen) en in 2002 (met 37 000 personen) dan tijdens het afgelopen jaar (met 10 000 personen). Omdat de regularisatieprocedure met vertraging te kampen kreeg, is de spreiding van de impact over beide jaren nochtans enigszins anders dan voorheen werd aangenomen.

Het potentiële arbeidsaanbod¹ nam fors toe in 2000 (met 44 000 personen), wat voor het merendeel toegeschreven moet worden aan sociologische (verhoogde participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt, versterkt door de pensioenhervorming) en economische factoren (structurele verbetering van de situatie op de arbeidsmarkt en groeiversnelling). Die toename van het potentiële arbeidsaanbod zou - na de versnelling in 2000 - weliswaar iets afzakken, maar toch substantieel blijven in 2001 (toename met 38 000 personen) en in 2002 (toename met 30 000 perso-

1. Gedefinieerd als de officiële beroepsbevolking (concept FMTA) plus de 'vergoede uittrekking': voltijdse loopbaanonderbrekers, brugpensioneerden en 'niet werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledige werklozen' of 'oudere werklozen', die niet langer op zoek hoeven te gaan naar werk.

nen). In 2001 moet een deel van de (gemeten) stijging toegeschreven worden aan de inschrijving van mensen zonder papieren als werkzoekende en aan een eenmalig statistisch effect ten gevolge van een wijziging in de manier waarop werkzoekenden geregistreerd worden.

In de leeftijdsklassen boven 50 jaar zou het percentage uittreeders binnen de potentiële actieve bevolking verder blijven afnemen. De demografische druk (stijgend aandeel van 50-plussers in de potentiële actieve bevolking) zorgt er echter voor dat het absolute aantal uittreeders verder blijft stijgen. Het aantal uittreeders met een vergoeding steeg nog met 8 500 personen in 2000, zou ook in 2001 beduidend stijgen (met 9 000 personen), maar minder sterk toenemen in 2002 (met 4 000 personen). De recent aangekondigde maatregelen ter ontmoediging van de instroom in het statuut van 'oudere werkloze' werden daarbij nog niet in rekening gebracht.

Aangezien het aantal uittreeders nog verhoogt, neemt de officiële beroepsbevolking (concept FMTA) opnieuw minder sterk toe dan de potentiële actieve bevolking: de stijging bedraagt 33 500 personen in 2001 en 24 000 personen in 2002. De activiteitsgraad neemt slechts licht toe (van 65,6 % in 2000 tot 65,9 % in 2002). Enerzijds temperen demografische verschuivingen de verdere stijging van de globale activiteitsgraad. Anderzijds wordt zowel in 2001 als in 2002 de evolutie van de officiële activiteitsgraad statistisch neerwaarts vertekend naarmate een aantal personen die reeds tot de beroepsbevolking gerekend worden daadwerkelijk geregulariseerd zullen worden. Dat laatste fenomeen drukt trouwens ook de evolutie van de gemeten werkgelegenheidsgraad, die na een toename met 1 procentpunt in 2000, in 2001 en 2002 telkens met 0,4 procentpunt zou toenemen. De werkgelegenheidsgraad stijgt daarmee van 58,1 % in 1999 naar 59,9 % in 2002.

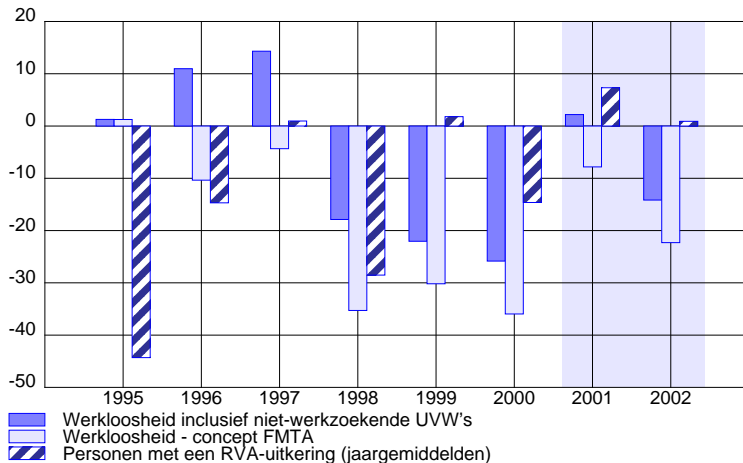
De werkloosheid 'in enge zin' (concept FMTA; juni-cijfer) daalde in 2000 nog met 36 000 personen, maar is in 2001 slechts met 7 800 personen afgenomen. Gedeeltelijk ligt dat aan de aanzienlijke stijging van het aantal 'vrij ingeschreven werkzoekenden' (toename met 12 500 personen), waarvan een groot gedeelte te wijten is aan statistische vertekeningen (regularisatie; registratiemethode werkzoekenden). Los daarvan heeft de groeivertraging ontegensprekelijk ook sporen nagelaten op de evolutie van de werkloosheid tijdens de eerste helft van 2001. In seizoensgezuiverde termen daalde het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen nog nauwelijks tijdens de eerste jaar-

helft. Met het wegvallen van de vermelde statistische vertekeningen en de herneming van de economische groei, zou de daling van de officiële werkloosheid terug iets meer dan 23 000 personen bedragen in 2002.

FIGUUR 14

Ontwikkeling van het aantal werklozen

Jaarlijkse verandering in duizendtallen, cijfers op 30 juni

Bron: RVA, FPB

De vermindering van de officiële werkloosheid is opnieuw meer uitgesproken dan de vermindering van de werkloosheid 'in ruime zin' (inclusief niet-werkzoekende UVW's) omwille van de aanhoudende stijging van het aantal 'oudere werklozen'. De werkloosheid in ruime zin is in 2001 voor de eerste keer sinds 1997 zelfs opnieuw toegenomen (met 2 200 personen), maar zou afnemen met 14 000 personen in 2002. Ook het jaargemiddelde van het totale aantal mensen dat een uitkering ontvangt van de RVA zou - na een forse daling in 2000 - toenemen in 2001 (met 7 000 personen) en nagenoeg ongewijzigd blijven in 2002. Vooral de verdere toename van het aantal werknemers in loopbaanonderbreking (van 97 000 personen in 2000 naar 122 500 personen in 2002) verklaart die evolutie.

B

ijlage

Tabel A.	Internationale omgeving en financiële indicatoren
Tabel B.1.	Bbp en belangrijkste bestedingscategorieën tegen lopende prijzen
Tabel B.2.	Bbp en belangrijkste bestedingscategorieën tegen constante prijzen
Tabel B.3.	Deflatoren van het bbp en de belangrijkste bestedingscategorieën
Tabel B.4.	Loonmassa in de privé-sector: evolutie en determinanten
Tabel B.5.	Situatie op de arbeidsmarkt
Tabel B.5.bis	Situatie op de arbeidsmarkt - detail
Tabel B.6.	Rekening van de particulieren
Tabel B.7.	Reëel beschikbaar inkomen van particulieren
Tabel B.8.	Rekening van de ondernemingen
Tabel B.9.	Verrichtingen met het buitenland

Tabel A. Internationale omgeving en financiële indicatoren*Groeivoeten - tenzij anders vermeld*

	99	00	01	02
Volume buitenlandse afzetmarkten van België	6.5	11.5	4.5	7.0
Nominale effectieve wisselkoers BEF (1) (2)	-1.7	-3.5	-0.1	-0.6
Wisselkoers van de euro in dollar (aantal dollars voor 100 euro) (2)	106.7	92.4	86.9	84.2
Wereldhandelsprijzen				
Goederen excl. energie (in BEF) (3)	-0.3	6.8	1.0	2.6
Energie (Brent-olieprijs: USD per barrel) (2)	17.8	28.4	27.7	26.3
Rentevoeten eurogebied (peil)				
Korte rente (EURIBOR op 3 maand) (2)	3.0	4.4	4.4	4.3
Lange rente (10 jaar) (2) (4)	4.6	5.4	5.1	5.2
Rentevoeten België (peil)				
Korte rente (interbancair tarief, 3 maand)	2.9	4.4	4.4	4.3
Lange rente (OLO, 10 jaar)	4.8	5.6	5.3	5.4

(1) Een positief (negatief) teken wijst op een appreciatie (depreciatie) van de BEF

(2) Toekomstige waarden: technische hypothese berekend op basis van termijenkoersen

(3) Gewogen gemiddelde van de goederenuitvoerprijzen (excl. energie) van onze handelspartners

(4) Gewogen gemiddelde voor de landen van het eurogebied

Tabel B.1. Bbp en belangrijkste bestedingscategorieën tegen lopende prijzen*Miljarden BEF*

	99	00	01	02
Consumptieve bestedingen van de particulieren	5054.3	5341.4	5567.0	5792.5
Consumptieve bestedingen van de overheid, waarvan:	2016.5	2118.6	2224.3	2320.8
a. Netto-aankopen van goederen en diensten	179.7	193.6	199.9	208.1
b. Lonen, wedden en pensioenen	1096.4	1142.7	1194.4	1238.9
c. Sociale uitkeringen in natura	587.1	621.8	665.6	706.9
Bruto vaste kapitaalvorming	2009.0	2116.5	2198.3	2293.5
a. Bedrijfsinvesteringen (1)	1363.1	1435.9	1513.2	1583.0
b. Overheidsinvesteringen	169.2	179.0	163.8	168.3
c. Investeringen in woongebouwen	476.7	501.6	521.3	542.3
Voorraadwijziging	-14.0	9.4	9.7	9.9
Totaal van de nationale bestedingen	9065.8	9585.9	9999.3	10416.8
Uitvoer van goederen en diensten	7213.3	8738.4	9105.5	9790.0
Invoer van goederen en diensten	6855.8	8400.5	8672.9	9300.9
Bruto binnenlands product	9423.3	9923.8	10431.9	10905.9
Bruto nationaal inkomen	9495.9	10028.3	10532.5	11008.4

(1) Inbegrepen zelfstandigen en izw's

Tabel B.2. Bbp en belangrijkste bestedingscategorieën tegen constante prijzen

<i>Groeivoeten</i>	99	00	01	02
Consumptieve bestedingen van de particulieren	1.9	3.1	1.8	2.5
Consumptieve bestedingen van de overheid,	3.4	2.7	1.6	1.4
waarvan:				
a. Netto-aankopen van goederen en diensten	10.8	5.0	0.8	2.6
b. Lonen, wedden en pensioenen	1.7	2.0	1.2	0.6
c. Sociale uitkeringen in natura	5.2	3.6	3.1	2.9
Bruto vaste kapitaalvorming	4.8	4.4	2.4	3.5
a. Bedrijfsinvesteringen (1)	4.8	4.6	4.1	4.0
b. Overheidsinvesteringen	19.8	6.3	-9.0	2.2
c. Investeringen in woongebouwen	0.1	2.8	1.5	2.4
Voorraadjwijziging (2)	-0.7	0.1	0.0	0.0
Totaal van de nationale bestedingen	2.1	3.4	1.9	2.5
Uitvoer van goederen en diensten	5.2	11.8	1.7	5.3
Invoer van goederen en diensten	4.5	11.4	1.0	5.1
Netto-uitvoer (2)	0.7	0.8	0.6	0.4
Bruto binnenlands product	2.7	4.0	2.4	2.8
Reëel bruto binnenlands inkomen	2.0	2.8	2.6	2.8
Reëel bruto nationaal inkomen	2.0	3.1	2.5	2.8
<i>Pro memorie:</i>				
Afwijking van het bbp t.o.v. het trendmatige bbp (in % van het trendmatige bbp)	-0.7	0.5	0.1	0.1

(1) Inbegrepen zelfstandigen en izw's

(2) Bijdrage tot de groei van het bbp

Tabel B.3. Deflatoren van het bbp en de belangrijkste bestedingscategorieën

<i>Groeivoeten</i>	99	00	01	02
Consumptieve bestedingen van de particulieren	1.2	2.5	2.4	1.5
Consumptieve bestedingen van de overheid, waarvan:	1.4	2.3	3.3	2.9
a. Netto-aankopen van goederen en diensten	1.1	2.6	2.4	1.5
b. Lonen, wedden en pensioenen	1.8	2.2	3.3	3.1
c. Sociale uitkeringen in natura	0.9	2.3	3.8	3.2
Bruto vaste kapitaalvorming	1.2	0.9	1.5	0.8
a. Bedrijfsinvesteringen (1)	1.0	0.7	1.2	0.6
b. Overheidsinvesteringen	0.8	-0.5	0.6	0.5
c. Investeringen in woongebouwen	2.0	2.3	2.4	1.6
Totaal van de nationale bestedingen	1.8	2.2	2.4	1.6
Uitvoer van goederen en diensten	-0.3	8.4	2.5	2.1
Invoer van goederen en diensten	0.7	10.0	2.2	2.0
Ruilvoet	-1.0	-1.5	0.3	0.1
Bruto binnenlands product	1.0	1.2	2.7	1.7
<i>Pro memorie:</i>				
Deflator van de totale finale vraag	0.9	5.1	2.4	1.9
Bijdrage van:				
(a) Kosten van binnenlandse oorsprong = (a1)+(a2)+(a3)	0.6	0.7	1.5	0.9
(a1) Loonkosten per product	0.4	0.3	0.8	0.6
(a2) Netto indirecte belastingen per product	0.2	0.1	0.1	0.0
(a3) Winstmarges per product (2)	-0.0	0.3	0.6	0.3
(b) Invoerkosten	0.3	4.4	1.0	1.0
(1) Inbegrepen zelfstandigen en izw's				
(2) Bruto-exploitatieoverschot van de nationale economie en gemengd inkomen van de zelfstandigen				

Tabel B.4. Loonmassa in de privé-sector: evolutie en determinanten

Jaargemiddelde groeivoeten, tenzij anders vermeld

	99	00	01	02
<i>Loontrekkenden in de privé-sector</i>				
Loonkost per werkelijk arbeidsuur	2.7	2.5	4.2	3.9
Loonkost per persoon	2.4	2.8	3.8	3.7
Brutoloon per werkelijk arbeidsuur	3.2	3.5	4.7	4.2
Brutoloon per persoon	2.9	3.9	4.3	3.9
Indexering	0.9	1.5	2.6	1.9
Brutoloon per werkelijk arbeidsuur voor indexering	2.2	2.0	2.0	2.3
Brutoloon per persoon voor indexering	1.9	2.3	1.7	2.0
Werkgelegenheid loontrekkenden (in aantal uren)	1.4	2.9	1.3	1.5
Werkgelegenheid loontrekkenden (in aantal personen)	1.7	2.6	1.6	1.8
Loonmassa inclusief werkgeversbijdragen (1)	4.2	5.5	5.5	5.5
Loonmassa exclusief werkgeversbijdragen	4.7	6.6	6.0	5.8
<i>Impliciete bijdragevoeten (in % van brutoloonmassa)</i>				
Werkgeversbijdragen (sensu lato) (1)	34.2	32.9	32.2	31.9
Werkgeversbijdragen (sensu stricto) (2)	26.1	24.9	24.5	24.3
Werknemersbijdragen (3)	11.2	11.1	11.0	11.0
<i>Inflatie en indexering</i>				
Inflatie: nationaal indexcijfer der consumptieprijzen	1.1	2.5	2.4	1.5
Inflatie: gezondheidsindex	0.9	1.9	2.5	1.6
Indexering lonen en wedden overheidssector	1.0	1.5	2.3	2.0
Indexering sociale prestaties	1.2	1.5	2.5	2.0
<i>Marktsector (loontrekkenden en zelfstandigen)</i>				
Toegevoegde waarde in constante prijzen	2.6	4.0	2.5	2.9
Arbeidsvolume (in aantal uren)	0.8	1.9	0.8	0.9
Productiviteit per werkelijk arbeidsuur	1.7	2.1	1.7	1.9

(1) Inclusief fictieve, extra-legale en werkgeversbijdragen ontvangen door de federale overheid

(2) Werkgeversbijdragen ontvangen door de sociale zekerheid

(3) Exclusief vrijwillige werknemersbijdragen

Tabel B.5. Situatie op de arbeidsmarkt

Duizendtallen, per 30 juni

	99	00	01	02
I Totale bevolking (II+III)	10226.4	10252.6	10289.1	10343.6
I.bis Bevolking op arbeidsleeftijd	6715.1	6725.4	6747.3	6784.3
II. Inactieve bevolking (concept FMTA)	5850.9	5838.9	5841.9	5872.7
<i>waarvan: met RVA-uitkering</i>	299.5	308.4	315.9	320.6
III. Beroepsbevolking (concept FMTA) (IV+V+VI)	4375.5	4413.6	4447.2	4471.0
IV. Binnenlandse werkgelegenheid	3845.3	3918.4	3958.8	4003.9
(a) Loon- en weddetrekkenden (1)	2462.0	2527.9	2564.7	2610.7
(b) Zelfstandigen	690.5	687.2	686.3	684.8
(c) Overheidsadministratie (2)	692.8	703.3	707.7	708.4
<i>waarvan: ingeschreven bij de RVA</i>	220.9	234.3	255.0	271.7
<i>- met RVA-uitkering</i>	128.7	145.2	162.1	175.5
<i>- zonder RVA-uitkering</i>	92.2	89.2	92.8	96.2
V. Grensarbeid (saldo)	55.1	56.1	57.1	58.1
VI. Werkloosheid (concept FMTA)	475.1	439.1	431.3	409.0
(a) Werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledig werklozen	394.7	361.8	343.9	328.1
(b) Overige verplicht ingeschreven werklozen	57.8	51.4	49.0	45.0
(c) Niet verplicht ingeschreven werkzoekenden	22.7	26.0	38.4	35.9
Werkloosheidsgraad (VI/III)	10.9	9.9	9.7	9.1
Activiteitsgraad (III/I.bis)	65.2	65.6	65.9	65.9
Werkgelegenheidsgraad (IV+V/I.bis)	58.1	59.1	59.5	59.9
<i>Pro memorie</i>				
(d) Oudere niet werkzoekende UVW's	139.3	149.4	159.4	167.6
II.bis Inactieve bevolking excl. (d)	5711.6	5689.5	5682.5	5705.1
III.bis Beroepsbevolking incl. (d)	4514.8	4563.0	4606.6	4638.5
VI.bis Werkloosheid incl. (d)	614.4	588.6	590.7	576.6
Werkloosheidsgraad (VI.bis/III.bis)	13.6	12.9	12.8	12.4
Werkloosheidsgraad (Eurostat standaard) (3)	8.8	7.0	6.8	6.5
Activiteitsgraad (III.bis/I.bis)	67.2	67.8	68.3	68.4

(1) Inclusief PWA, HIP, EWE (cf. tabel B.5.bis)

(2) Inclusief DSP (cf. tabel B.5.bis)

(3) In jaargemiddelde

Tabel B.5.bis Situatie op de arbeidsmarkt - detail

Duizendtallen, per 30 juni

	99	00	01	02
I. Totale bevolking (II+III)	10226.4	10252.6	10289.1	10343.6
I.bis Bevolking op arbeidsleeftijd	6715.1	6725.4	6747.3	6784.3
II. Inactieve bevolking (concept FMTA)	5850.9	5838.9	5841.9	5872.7
<i>waarvan: met RVA-uitkering = ingeschreven bij RVA:</i>	299.5	308.4	315.9	320.6
- Oudere niet werkzoekende UVW's	139.3	149.4	159.4	167.6
- Vrijgestelden om sociale en familiale redenen (1)	8.9	9.3	9.2	9.3
- Vrijgestelden om reden van studies (1)	7.9	7.7	7.1	7.1
- Volledige loopbaanonderbreking (1)	25.0	27.8	30.0	30.0
- Conventioneel voltijds brugpensioen (1)	118.4	114.2	110.1	106.6
III. Beroepsbevolking (concept FMTA) (IV+V+VI)	4375.5	4413.6	4447.2	4471.0
IV. Binnenlandse werkgelegenheid	3845.3	3918.4	3958.8	4003.9
<i>waarvan: ingeschreven bij RVA (2):</i>	220.9	234.3	255.0	271.7
- <i>met RVA-uitkering:</i>	128.7	145.2	162.1	175.5
* Deelt. IGU (3) + onvrijw. deelt. met uitkering (1)	33.9	35.3	37.4	38.4
* Activering (EWE + PWA + HIP + DSP) (4)(1)	26.7	29.1	30.8	32.4
* Gedeeltelijke loopbaanonderbreking (1)	56.1	68.9	81.4	91.7
* Deelt. bruggepensioneerden (1)	0.9	1.1	1.4	1.6
* Volledig werklozen tewerkgesteld in beschutte werkplaats (1)	0.7	0.7	0.7	0.7
* Volledig werklozen in beroepsopleiding (1)	10.4	10.0	10.4	10.7
- <i>zonder RVA-uitkering:</i>	92.2	89.2	92.8	96.2
* Deelt. zonder IGU (3)	43.0	33.3	31.2	30.2
* Deeltijds werkende jongeren in wachttijd	3.7	4.4	6.5	8.1
* Vrij ingeschreven werkzoekenden en andere	45.5	51.5	55.1	58.0
V. Grensarbeid (saldo)	55.1	56.1	57.1	58.1
VI. Werkloosheid (concept FMTA)	475.1	439.1	431.3	409.0
(a) Werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledig werklozen	394.7	361.8	343.9	328.1
(b) Overige verplicht ingeschreven werklozen	57.8	51.4	49.0	45.0
* Jongeren in wachttijd	23.6	21.7	21.9	19.7
* Andere	34.2	29.7	27.1	25.3
(c) Niet verplicht ingeschreven werkzoekenden	22.7	26.0	38.4	35.9

(1) Stat Info definities (op basis van betalingen)

(2) Zonder inbegrip van de tijdelijke werkloosheid

(3) Deeltijdse werknemers met behoud van rechten die al dan niet een inkomensgarantie-uitkering (IGU) genieten

(4) Werkgelegenheid binnen de Plaatselijke Werkgelegenheidsagentschappen (PWA) - voor zover een voldoende aantal uren gewerkt wordt -, tewerkstelling via het Herinschakelingsprogramma (HIP), de Doorstromingsprogramma's (DSP) of een Eerste Werkveringscontract (EWE)

Tabel B.6. Rekening van de particulieren (1)
Miljarden BEF

	99	00	01	02
I. Lopende transacties				
a. Middelen	8868.1	9289.2	9737.4	10159.8
1. Netto-exploitatieoverschot	405.8	407.3	430.4	452.1
2. Gemengd inkomen	742.6	798.3	832.4	865.5
3. Beloning van werknemers	4955.2	5215.5	5489.7	5769.1
Brutolonen	3680.3	3900.0	4120.5	4338.9
Werkelijke sociale premies ten laste van werkgevers	998.2	1022.7	1063.3	1112.1
Toegerekende sociale premies ten laste van werkgevers	276.7	292.8	305.9	318.1
4. Netto-inkomen uit vermogen	898.4	935.9	972.3	988.9
Ontvangen rente	677.6	701.6	711.9	723.0
Betaalde rente (-)	241.5	250.7	255.8	266.6
Winstuitkeringen	307.2	321.2	343.1	349.7
Overige	155.1	163.9	173.1	182.8
5. Sociale uitkeringen	1748.5	1810.9	1881.2	1948.2
6. Overige netto-inkomensoverdrachten	69.9	72.9	81.3	84.6
7. Mutaties in voorzieningen pensioenverzekering	47.8	48.5	50.1	51.4
b. Bestedingen	8233.1	8673.1	9060.4	9430.1
1. Belastingen op inkomen en vermogen	1293.4	1378.6	1456.8	1508.1
2. Sociale premies, waarvan:	1885.4	1953.1	2036.6	2129.4
Werkelijke sociale premies	1611.7	1663.5	1734.1	1814.9
Toegerekende sociale premies	273.6	289.6	302.5	314.5
3. Consumptieve bestedingen	5054.3	5341.4	5567.0	5792.5
c. Nettobesparingen	634.6	616.1	677.0	729.7
II. Kapitaaltransacties				
a. Middelen	48.1	37.6	39.8	39.4
b. Bestedingen	295.4	306.3	315.1	327.4
1. Bruto vaste kapitaalvorming	596.1	621.8	648.0	674.8
2. Afschrijvingen (-)	346.4	359.3	375.5	389.2
3. Vermogensheffingen	41.1	47.5	48.6	49.3
4. Saldo aan- en verkopen van kostbaarheden	-0.3	-0.3	-0.3	-0.3
5. Saldo aan- en verkopen van niet-geproduceerde niet-financiële activa	-6.3	-6.3	-6.3	-6.3
6. Overige te betalen kapitaaloverdrachten	11.2	2.9	0.7	-0.9
III. Vorderingenoverschot (+) of tekort (-)	387.4	347.4	401.7	441.7
in % van het bbp	4.1	3.5	3.9	4.1

(1) Huishoudens (inbegrepen zelfstandigen) en izw's ten behoeve van huishoudens

Tabel B.7. Reëel beschikbaar inkomen van particulieren (1)

<i>Groeivoeten</i>	99	00	01	02
Primair bruto-inkomen	2.3	2.4	2.5	3.0
<i>a. Lonen, waarvan:</i>	2.7	2.6	2.8	3.5
Ondernemingen	2.9	2.9	3.1	4.0
Overheid	2.3	1.6	2.1	2.2
Grensarbeiders	-2.2	4.0	1.6	2.6
<i>b. Bruto-exploitatieoverschot en inkomen zelfstandigen</i>	1.3	2.1	2.3	2.6
Bruto-exploitatieoverschot van particulieren	0.5	-0.6	2.7	2.8
Gemengd inkomen van zelfstandigen	2.2	4.8	1.9	2.4
<i>c. Netto-inkomen uit vermogen, waarvan:</i>	2.2	1.6	1.5	0.2
Ontvangen rente	-3.5	1.0	-0.9	0.1
Betaalde rente (-)	-1.8	1.3	-0.3	2.7
Winstuitkeringen	12.1	2.0	4.4	0.4
Secundaire inkomensverdeling	5.7	3.8	3.3	3.3
<i>a. Overdrachten aan particulieren, waarvan:</i>	-1.9	1.0	1.8	2.0
Sociale uitkeringen	-0.0	1.0	1.5	2.0
<i>b. Socialezekerheidspremies (-)</i>	1.7	1.0	1.9	3.0
Werkelijke sociale premies	1.6	0.7	1.8	3.1
Toegerekende sociale premies	2.4	3.2	2.0	2.4
<i>c. Belastingen op inkomen en vermogen (-)</i>	0.5	3.9	3.2	2.0
Bruto beschikbaar inkomen van de particulieren	1.6	2.1	2.4	2.9

(1) Huishoudens (inbegrepen zelfstandigen) en izw's ten behoeve van huishoudens

Tabel B.8. Rekening van de ondernemingen*Miljarden BEF*

	99	00	01	02
I. Lopende transacties				
a. Middelen	908.0	978.6	996.4	983.6
1. <i>Netto-exploitatieoverschot</i>	1268.9	1351.5	1393.4	1408.7
2. <i>Sociale premies</i>	297.2	311.7	324.9	338.1
Werkelijke premies ten laste van de werkgevers	150.4	156.0	160.6	165.1
Premies ten laste van de werknemers	68.8	72.8	76.9	81.1
Toegerekende sociale premies	78.0	82.8	87.4	91.9
3. <i>Netto-inkomen uit vermogen</i>	-285.6	-309.5	-345.0	-384.5
4. <i>Overige netto-inkomensoverdrachten</i>	16.0	15.5	15.6	15.9
5. <i>Indirect gemeten diensten van financiële intermediairs (-)</i>	388.5	390.5	392.5	394.5
b. Bestedingen	640.7	676.4	700.1	717.6
1. <i>Belastingen op inkomen en vermogen</i>	321.9	343.7	354.2	358.3
2. <i>Sociale uitkeringen</i>	271.0	284.2	295.8	307.8
Particuliere sociale verzekering met fondsvorming	167.6	176.1	182.7	189.6
Rechtstreekse uitkeringen sociale verzekering door werkgevers	103.4	108.1	113.1	118.2
3. <i>Mutaties in voorzieningen pensioenverzekering</i>	47.8	48.5	50.1	51.4
c. Nettobesparingen	267.6	302.2	296.3	266.0
II. Kapitaaltransacties				
a. Middelen	124.2	122.4	106.6	112.2
b. Bestedingen	395.3	445.2	456.4	427.4
1. <i>Bruto vaste kapitaalvorming</i>	1243.7	1315.7	1386.5	1450.5
2. <i>Afschrijvingen (-)</i>	883.3	916.0	993.2	1068.2
3. <i>Saldo aan- en verkopen van niet-geproduceerde niet-financiële activa</i>	4.3	5.0	22.8	4.6
4. <i>Veranderingen in voorraden</i>	-14.4	9.7	9.7	9.9
5. <i>Saldo aan- en verkopen van kostbaarheden</i>	0.3	0.3	0.3	0.3
6. <i>Te betalen kapitaaloverdrachten</i>	44.8	30.6	30.3	30.3
III. Vorderingensoverschot (+) of tekort (-)	-3.4	-20.6	-53.4	-49.2
in % van het bbp	-0.0	-0.2	-0.5	-0.5

Tabel B.9. Verrichtingen met het buitenland

Miljarden BEF	99	00	01	02
I. Lopende verrichtingen				
a. Bestedingen	7105.2	8635.4	8930.7	9576.2
1. Invoer van goederen en diensten	6855.8	8400.5	8672.9	9300.9
2. Beloning van werknemers	34.9	35.5	39.5	43.8
3. Indirecte belastingen (op productie en invoer)	88.0	96.6	100.3	104.2
4. Netto-inkomen uit vermogen (-)	13.3	46.3	41.3	41.9
5. Overige netto-inkomensoverdrachten	83.8	88.5	93.0	97.3
6. Sociale premies	37.6	39.6	41.9	44.3
7. Sociale uitkeringen, exclusief overdrachten in natura	18.3	20.8	24.4	27.7
b. Middelen	7423.4	8961.4	9341.3	10039.0
1. Uitvoer van goederen en diensten	7213.3	8738.4	9105.5	9790.0
2. Beloning van werknemers	147.6	155.7	164.5	173.9
3. Subsidies	34.7	34.7	34.7	34.7
4. Belastingen op inkomen en vermogen	4.8	7.9	8.3	8.6
5. Sociale premies	11.3	11.5	12.9	14.2
6. Sociale uitkeringen, exclusief overdrachten in natura	11.7	13.2	15.5	17.6
c. Saldo van lopende verrichtingen	318.2	326.0	410.6	462.8
II. Kapitaalverrichtingen	4.2	3.0	12.0	11.1
1. Netto-kapitaaloverdrachten	2.8	1.6	10.6	9.7
2. Saldo aan- en verkopen van niet-geproduceerde niet-financiële activa (-)	-1.4	-1.4	-1.4	-1.4
III. Vorderingenoverschot (+) of tekort (-) van de nationale economie	322.4	329.0	422.6	473.9
in % van het bbp	3.4	3.3	4.1	4.3